

Kráľovraždy, zosadenia, mrzačenia a vyhnania germánskych kráľov v 5. a 6. storočí*

Peter Bystrický

Abstract

BYSTRICKÝ, Peter: Regicides, Dethronements, Mutilations and Expulsions of Germanic Kings in the 5th and 6th Centuries.

The first part of the paper summarizes all regicides that were committed in the kingdoms of the Visigoths, Ostrogoths, Suevi, Vandals, Franks, Burgundians, Thuringians, Lombards, Gepids and Heruli in the 5th and 6th centuries, and gives a brief historical overview of when, why and how the kings were killed or overthrown. A closer look into some specific cases, the political context, social situation, the murderers' motives, and a detailed analysis of the sources, will be subject of the second part. Regicides and dethronements are documented in all Germanic kingdoms. Although we know little or nothing about the circumstances, causes and reasons for the murders of kings, kings' sons and nephews, we can conclude that, in some kingdoms, these violent deaths were quite common and accepted, to some extent, not only by the royal family, but also by the aristocracy, the clergy and the army. Otherwise, regicides would not have occurred so often, and the perpetrators or usurpers would have been punished by the law. The murders were committed mostly by close relatives (brothers, fathers, uncles, cousins, sisters-in-law or even grandmothers), members of the king's inner circle, and "the people" or "the army", which usually meant noblemen and generals. Sometimes, the king or his son was murdered by servants or assassins. In most cases, the kings, queens and the king's sons were killed by sword, spear, ax or dagger, or suffocated, but some of them were allegedly poisoned. The main reasons for regicide were power struggle, a dispute within the royal family, an effort to secure succession for someone's own son(s), competition between families, revenge and personal vengeance, conspiracy, religion, military failures (defeats, failed conquests, territorial losses), outside pressure, or even the king's infancy, incompetence or illness. There is only one case when a king, Ermarich of Suebi, abdicated for health reasons in favor of his son. The high number of regicides among the Visigoths and the Franks is truly remarkable. In the period from the end of the 5th to the end 6th century, eleven of 21 Visigothic kings were murdered or executed, and only eight died of natural death (illness or old age). Visigothic kings failed to establish a dynasty, and the right of succession was not limited to the dead king's relatives. In the Kingdom of the Franks, a half of the kings, but only one third of the kings' sons, died naturally (others were either murdered or the cause of their death is unknown). Regicides were a consequence of the transition from collective rule to monarchy, when primogeniture was not yet defined by law and all the king's sons and brothers believed that they had an equal, or more, claim to the throne.

Keywords: regicide, king, Germanic, kingship, kingdom, monarchy, regnum, gens

DOI: <https://doi.org/10.31577/forhist.2019.13.2.7>

V štúdiu *Kráľovská hodnosť u Germánov* publikovanej vo *Forum Historiae*¹ som sa okrem iného venoval kritériám, ktoré museli spĺňať Germáni uchádzajúci sa o funkciu vojvodu, vojenského náčelníka alebo vojenského kráľa. Takýto

* Štúdiá bola vypracovaná v rámci projektu Vega 02/0110/17 Symboly, gestá a ceremónie v stredoveku, riešeného v Historickom ústave SAV.

¹ BYSTRICKÝ, Peter. *Kráľovská hodnosť u Germánov*. In *Forum Historiae*, 2014, roč. 8, č. 2, s. 47-60. Dostupné na internete: http://www.forumhistoriae.sk/sites/default/files/2_bystricky1.pdf

vodca sa musel osvedčiť v boji, musel byť osobne odvážny, zdatný, schopný, silný, urastený, inteligentný a pokiaľ možno aj mladý. Pri voľbe nebol urodzený pôvod nevyhnutne potrebný, hoci bol vítaný a výrazne zvyšoval kandidátove šance. Ak tieto vlastnosti uchádzač spĺňal a svojím bojovým plánom a stratégiou presvedčil všetkých slobodných mužov, t. j. vojsko, na kmeňovom zhromaždení ho zvolili za svojho vojvodu. Do vojny s ním potom išli všetci vrátane tých, ktorí dávali prednosť inému kandidátovi alebo plánu, pretože nenasledovať zvoleného vodcu sa považovalo za hanbu. Výber najlepšieho vojvodu vo verejnej voľbe bol jedným z hlavných dôvodov, prečo Germáni boli celé storočia vážnym protivníkom Rimanov, hoci za nimi zaostávali v taktike, organizácii, disciplíne, technológii a nezriedka aj v počtoch.

Zosadenia, vyhnaní a vraždy kráľov sa u Germánov spomínajú už v 1. storočí. Arminia z kmeňa Cheruskov, víťaza z Teutoburského lesa, ktorý síce bol z kráľovskej rodiny (*stirps regia*), ale kráľom sa nikdy nestal, zavraždili v roku 21 jeho príbuzní, pretože sa podľa Tacita usiloval o kráľovskú vládu (*regnum*) a potláčal slobodu (*libertas*) súkmeňovcov.² Keď Marobud, kráľ Markomanov a rímsky spojenec, prehral v roku 18 vojnu s Arminiom, opustili ho niektoré kmene a stratil aj podporu viacerých veľmožov. Jeden z nich, Katvalda, ho napokon pripravil o vládu a vyhnal.³ Sám však vládol len krátko a v roku 21 ho porazil kráľ Hermundurov, Vibilius.⁴ Po vyhnaní Marobuda i Katvaldu si Rimania vybrali ako spojencov germánsky kmeň Kvádov. Ich vodca Vannius bol vraj medzi svojimi bojovníkmi najprv obľúbený, neskôr ho pre jeho dlhú vládu a pýchu, nech už tým Tacitus myslel čokoľvek, znenávideli. Vibilius v spolupráci s Vanniovými synovcami Vangionom a Sidonom ho v roku 50 zbavil moci. Vangio a Sido si jeho ríšu rozdelili, ale kráľmi sa nestali. Po istom čase ich rovnako ako predtým Vannia Kvádi údajne znenávideli.⁵ Podobne aj Italicus, Arminiov synovec, ktorého si za kráľa vyžiadali sami Cheruskovia, prišiel o moc, keď sa im vraj začalo zdať, že ich oberá o slobodu. Získať späť vládu mu pomohli až Longobardi.⁶ Tacitove opakované tvrdenia, že si Germáni vyhánaním kráľov bránili slobodu, sú však sporné. Tacitus germánsku spoločnosť do značnej miery idealizoval a nie vždy mal čerstvé a spoľahlivé informácie. Zosadenia a vyhnaní kráľov ich príbuznými a inými veľmožmi, ktorí sami boli zvrhnutí, už v tomto období ukazujú na boj o moc medzi príslušníkmi jednej rodiny alebo medzi rodinami, alebo sú prejavom či dôsledkom rímskeho tlaku a súperením germánskych veľmožov, rodín a kmeňov o priazeň a peniaze Ríma, alebo naopak, aj snahy zbaviť sa prorímskeho kráľa.

2 TACITUS, *Annales* II, 88. *P. Cornelii Taciti libri qui supersunt, Tom. I : Annales*. HEUBNER, Heinz (ed.). Stuttgart : B. G. Teubner, 1983.

3 TACITUS, *Annales* II, 62-63.

4 TACITUS, *Annales* II, 63.

5 TACITUS, *Annales* II, 63 a XII, 29-30.

6 TACITUS, *Annales* XI, 16-17; TACITUS, *Historiae* III, 5 a 21 už menuje Sidona a Italica ako kráľov Svébov. *P. Cornelii Taciti Libri Qui Supersunt, Tom. II/1 : Historiarum libri*. HEUBNER, Heinz (ed.). Stuttgart : B. G. Teubner, 1978.

V 5. a 6. storočí už v germánskych kráľovstvách, ktoré vznikli na území Rímskej ríše alebo na jej hraniciach,⁷ vládli dediční králi. Predmetom prvej časti štúdie je na základe písomných prameňov sumarizovať a podať stručný prehľad všetkých vražd, ku ktorým došlo v ríšach Vizigótov, Ostrogótov, Vandalov, Svébov, Frankov, Burgundov, Durinkov, Herulov, Longobardov a Gepidov, a takisto zachytiť, kedy, prečo, ako a za akých okolností k nim dochádzalo. Všímať si, kto boli ich páchatelia a objednávateľia. Podrobnejšia analýza prameňov, motivácia a postoje jednotlivých autorov ku kráľovraždám, obetiam a ich strojcom budú spracované v nadväzujúcej druhej časti. Práca je časovo ohraničená od začiatku 5. storočia, keď existenciu kráľov, ich mená a dĺžku vlády dokladajú rímske pramene, až koncom 6. storočia (prípadne s miernym presahom do 7. storočia), keď s výnimkou ríše Vizigótov, Frankov a Longobardov všetky ostatné germánske kráľovstvá už zanikli.

Vizigóti

Obetou prvej kráľovraždy u Vizigótov⁸ bol už Athaulf (411 – 415), prvý nástupca po Alarichovi, ktorý zomrel v roku 410 v Kalábrii na juhu Itálie prirodzenou smrťou

7 Z rozsiahlej literatúry k obdobiu pozri: GRIERSON, Philip. Election and Inheritance in Early Germanic Kingship. In *Cambridge Historical Journal*, 1941, roč. 7, č. 1, s. 1-22; WENSKUS, Reinhard. *Stammesbildung und Verfassung: Das Werden der frühmittelalterlichen gentes*. Köln; Graz: Böhlau-Verlag, 1961; THOMPSON, E. A. *Romans and Barbarians. The Decline of the Western Empire*. Madison: University of Wisconsin Press, 1982; WOLFRAM, Herwig. The Shaping of the Early Medieval Kingdom. In *Viator: Medieval and Renaissance Studies*, 1970, roč. 1, s. 11-20; SAWYER, Peter Hayes – WOOD, Ian N. (eds.). *Early Medieval Kingship*. Leeds: University of Leeds, 1977; COLLINS, Roger. *Early Medieval Europe 300 – 1000*. London: MacMillan, 1991; POHL, Walter (ed.). *Kingdoms of the Empire: The Integration of Barbarians in Late Antiquity*. Leiden; New York; Köln: Brill, 1997; POHL, Walter – REIMITZ, Helmut (eds.). *Strategies of Distinction: The Construction of the Ethnic Communities, 300 – 800*. Leiden; Boston; Köln: Brill 1998; WALLACE-HADRILL, J. M. *Early Germanic Kingship in England and on the Continent*. Oxford: Oxford University Press 2000 (reprint 1971); POHL, Walter – DIESENBERGER, Maximilian (eds.). *Integration und Herrschaft: ethnische Identitäten und soziale Organisation im Frühmittelalter. Ethnische Identitäten und soziale Organisation im Frühmittelalter*. Wien: ÖAW, 2002; GOETZ, Hans-Werner – JARNUT, Jörg – POHL, Walter (eds.). *Regna and gentes. The Relationship Between Late Antique and Early Medieval Peoples and Kingdoms in the Transformation of the Roman World*. Leiden; Boston: Brill, 2003; HALSALL, Guy. *Warfare and Society in the Barbarian West, 450 – 900*. London; New York: Routledge, 2003; THEUWS, Frans – NELSON, Janet. *Rituals of Power. From Late Antiquity to the Early Middle Ages*. Leiden; Boston; Köln: Brill 2003; CORRADINI, Richard – DIESENBERGER, Maximilian – REIMITZ, Helmut (eds.). *The Construction of Communities in the Early Middle Ages: Texts, Resources and Artefacts*. Leiden; Boston: Brill, 2003; POHL, Walter. *Die Germanen*. München: Oldenbourg, 2004, s. 65-71; WOLFRAM, Herwig. *The Roman Empire and Its Germanic Peoples*. Berkeley; Los Angeles; London: University of California Press, 2005; AIRLIE, Stuart – POHL, Walter – REIMITZ, Helmut (eds.). *Staat im frühen Mittelalter*. Wien: ÖAW, 2006; GOFFART, Walter. *Barbarian Tides: The Migration Age and the Later Roman Empire*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2006; HALSALL, Guy. *Barbarian Migrations and the Roman West 376 – 568*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2007; POHL, Walter – WIESER, Veronika (eds.). *Der frühmittelalterliche Staat – Europäische Perspektiven*. Wien: ÖAW, 2009; KASPERSKI, Robert. *Reges et gentes*. Warszawa: Instytut Historii PAN, 2017. K jednotlivým kráľom a ďalším osobám pozri heslá: BECK, Heinrich – BRATHER, Sebastian – GEUENICH, Dieter et al. (eds.). *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*. Zweite Auflage, 35 Bände. Berlin u. a.: De Gruyter, 1973 – 2007; MARTINDALE, J. R. *The Prosopography of the Later Roman Empire, Vol. II*. Cambridge; London; New York: Cambridge University Press, 1980; MARTINDALE, J. R. *The Prosopography of the Later Roman Empire, Vol. IIIA & Vol. IIIB*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992.

8 K dejinám Vizigótov a Svébov pozri napr.: CLAUDE, Dietrich. *Geschichte der Westgoten*. Stuttgart; Berlin: Kohlhammer, 1970; THOMPSON, E. A. *The Goths in Spain*. Oxford: Clarendon Press, 1969; JAMES, Edward (ed.). *Visigothic Spain: New Approaches*. Oxford: Oxford University Press, 1980; COLLINS, Roger. *Visigothic Spain, 409 – 711*. Oxford: Blackwell Publishing, 2004; KULIKOWSKI, Michael. *Late Roman Spain and Its Cities*. Baltimore; London: Johns Hopkins University Press, 2004; BOWES, Kimberly Diane – KULIKOWSKI, Michael (eds.). *Hispania in late antiquity. Current perspectives*. Boston: Brill, 2005.

v dôsledku choroby.⁹ Vizigóti si za kráľa zvolili Athaulfa,¹⁰ ktorý síce nebol s Alarichom pokrvne príbuzný, ale ako zrejme manžel jeho sestry patrili tiež k vláducej rodine Balthovcov. Athaulf sa oženil s Gallou Placidiou zajatou pri dobytí Ríma, aby potvrdil spojenectvo s jej bratom cisárom Honoriom (393 – 423).¹¹ V roku 414 sa Athaulfovi a Galle Placidii dokonca narodil syn Theodosius. Spojenectvo oboch dynastií bolo krátke, pretože chlapec sa nedožil ani roka. Athaulf so súhlasom cisára presunul Vizigótov do Galie, aby mu tam pomohol s potláčaním vzbúr a vojenských uzurpácií. V Galii pôsobil aj Gót Sarus, ktorý bol rímskym spojencom už pred popravou Stilichona (408), ale po Stilichonovej smrti sa jeho vzťahy s cisárom Honoriom zhoršili. Po uzurpácii galo-rímskeho senátora Jovina v roku 411 došlo k vojenskému stretu medzi Athaulfom a Sarom, Sarus padol do zajatia a Athaulf ho dal neskôr zabiť.¹² Jeho ľudí však prijal medzi svojich bojovníkov, z ktorých ho jeden v roku 415 v Barcinone (Barcelona), zrejme z pomsty, zavraždil.¹³ Vlády nad Vizigótmi sa potom s pomocou svojich stúpcov chopil Sarov brat Sigerich, ale vládol len sedem dní, než ho Vizigóti zabili.¹⁴ Táto gótska frakcia bola teda dostatočne silná a vplyvná, aby zabila kráľa a zmocnila sa vlády, ale nie až natoľko, aby dokázala udržať si svojho vodcu dostatočne dlho pri moci. Po Sigerichovi si Vizigóti zvolili za kráľa Valiu (415 – 418),¹⁵ ktorý taktiež patrili k Balthovcom, hoci jeho príbuzenstvo s Alarichom nie je známe. Príslušnosť k dynastii by mohla naznačovať Olympiodorova poznámka, že Athaulf pred smrťou vraj poveril svojho nemenovaného brata, aby vrátil cisárovi Gallu Placidiu.¹⁶ Valia tak urobil, a preto je možné, že tým bratom bol práve on. Valia vládol len tri roky a po jeho prirodzenej smrti¹⁷ si Góti za kráľa zvolili Alarichovho nemanželského syna Theodoricha (Theodoridus) (418 – 451).¹⁸ Jediná zmienka, ktorá naznačuje príbuzenstvo Theodorida s Alarichom, je báseň Sidonia Apollinara, kde jeho syn

9 OLYMPIODORUS, fragment 26 (ďalej OLYMP., fr.). In *Historici Graeci minores, Vol. I.* DINDORF, Ludwig (ed.). Lipsiae : B. G. Teubner, 1870; IORDANES, *Getica* 146 (ďalej IORD., Get.). In *Jordanis Romana et Getica.* In *Monumenta Germaniae Historica* (ďalej MGH) : *Auctores antiquissimi* 5/1 (ďalej AA). MOMMSEN, Theodor (ed.). Berolini : Weidmann, 1882; IORDANES, *Romana* 319. In MGH : AA 5/1. Za kráľa ho označil aj OROSIUS, *Historiae adversum paganos* II, 3, 3 (ďalej OROS., Hist. adv. pag.). *Pauli Orosii Historiarum adversum paganos libri VII.* ZANGEMEISTER, Karl Friedrich Wilhelm (ed.). Lipsiae : B. G. Teubner, 1889; ISIDORUS HISPALENSIS, *Historia Gothorum, Vandalorum, Sveborum* 12 (ďalej ISID., HG.). In *Chronica minora saec. IV. V. VI. VII., Vol. II.* In MGH : AA 11. MOMMSEN, Theodor (ed.). Berolini : Weidmann, 1894; HYDATIUS LEMICUS, *Continuatio Chronicorum Hieronymianorum* 45 (ďalej HYD., Chr.). In MGH : AA 11. Vodcom ho nazval: SOZOMENUS, *Historia Ecclesiastica* IX, 4 a 6. *Sozomeni ecclesiastica historia, Tom. II.* HUSSEY, Robert (ed.). Oxonii : E typographeo academico, 1860; PROCOPPIUS, *De bello Vandalico* I, 2 (ďalej PROC., BV). *Procopii Caesariensis opera omnia, Vol. 1 : De bellis libri I – IV.* HAURY, Jacob (ed.). Lipsiae : B. G. Teubner, 1962.

10 OROS. Hist. adv. pag. VII, 43, 2; IORD., Get. 158; ISID., HG 20; HYD., Chr. 45; PROSPER TIRO, *Epitoma Chronicon* 1246 (ďalej PROSP., Chr.). *Chronica minora saec. IV. V. VI. VII., Vol. I.* In MGH : AA 9. MOMMSEN, Theodor (ed.). Berolini : Weidmann, 1887.

11 OLYMP., fr. 22 a 24; OROS., Hist. adv. pag. VII, 40 a 43; IORD., Get. 159; HYD., Chr. 57; PROSP., Chr. 1257; MARCELLINUS COMES, *Chronica* a. 410 (ďalej MARCEL., Chr.). In MGH : AA 11.

12 OLYMP., fr. 26.

13 OLYMP., fr. 26; PROSP., Chr. 1257.

14 OLYMP., fr. 26; OROS., Hist. adv. pag. VII, 43; IORD., Get. 163.

15 OROS., Hist. adv. pag. VII, 43, 9-10; IORD., Get. 164; PROSP., Chr. 1257; ISID., HG 20-21; HYD., Chr. 60.

16 OLYMP., fr. 26: „*Teleutón de Adaoulfos prosetatte tó idió adelfo apodosthénai tén Plakidian.*“

17 IORD., Get. 173.

18 OLYMP., fr. 35; IORD., Get. 175-176; GREGORIUS TURONENSIS, *Historia Francorum* II, 7 (ďalej GREG. TUR., HF). *Libri historiarum X, Gregorii Turonensis opera, pars I.* In MGH : *Scriptores rerum Merovingicarum* 1/1 (ďalej SS rer. Merov.). KRUSCH, Bruno (ed.). Hannoverae : Imp. Bibliopolii Hahniani, 1885; ISID., HG 23; HYD., Chr. 156.

Theodorich II. oslovuje Alaricha „*náš dedo*“.¹⁹ Toto oslovenie však nemusí nutne dokazovať priame pokrvné príbuzenstvo, ale aj naznačovať dynastickú postupnosť.

Theodorich I. sa so synmi Thorismundom a Theodorichom²⁰ zapojil v roku 451 do bitky na Katalaunských poliach proti Attilovi, ale v boji padol.²¹ Jeho telo našli až na druhý deň a vizigótske vojsko si hneď potom za kráľa zvolilo jeho najstaršieho syna Thorismunda (451 – 453). Thorismund vzápätí odišiel do Tolosy (Toulouse), hlavného mesta ríše, aby sa ujal vlády skôr, než ho o ňu pripravia jeho bratia Frederich, Eurich, Retemer a Himmerith (dvaja poslední bratia sú známi len z Jordana),²² pretože hrozilo, že sa za jeho neprítomnosti zmocnia doma celého otcovho pokladu.²³ Tieto obavy boli zjavne oprávnené, pretože Thorismund vládol iba dva roky. Dal ho zavraždiť alebo ho zabil sám jeho brat Theodorich II. (453 – 466). Podľa Izidora a Hydatia bol za jeho vraždu zodpovedný aj Frederich,²⁴ ktorý je v prameňoch označovaný aj ako „*rex Gothorum*“. Frederich padol v roku 463 v bitke pri Aureliane (Orléans) proti rímskemu vojvodcovi Aegidiovovi.²⁵ Theodoricha II. zavraždil a zmocnil sa vlády jeho brat Eurich (466 – 484),²⁶ ktorý zomrel prirodzenou smrťou, možno aj preto, že z bratov zostal posledný. Jeho nástupcom sa stal jeho syn Alarich II. (484 – 507), ktorého v roku 507 porazil franský kráľ Chlodovig v bitke na poli Vogladensis (Vouillé pri Poitiers) a údajne vlastným mečom aj zabil.²⁷ V obsadenom Toulouse sa potom Frankovia zmocnili „*všetkých pokladov*“.²⁸ Pred úplnou porážkou a vyhnaním Vizigótov z Galie ich zachránil vstup ostrogótskeho kráľa Theodoricha do vojny.²⁹ Vizigóti si za nového kráľa namiesto Alarichovho malého syna Amalaricha urýchlene zvolili jeho neamanželského, ale už dospelého syna Gesalicha (507 – 511),³⁰ ktorý sa snažil

19 SIDONIUS APOLLINARIS, Panegyricus ad Avitum v. 505: „*quae noster pecavit avus*“ (ďalej SIDON. APOL.). *Gai Solii Apollinaris Sidonii Epistulae et carmina*. In *MGH : AA 8*. LÜTJOHANN, Christian (ed.). Berolini : Weidmann, 1887, s. 215.

20 Prítomnosť Thorismunda dokladajú dva na sebe nezávislé zdroje, Jordanes a Gregor z Tours. Theodoricha však spomína len Jordanes: IORD., *Get.* 190; GREG. TUR., HF II, 7.

21 IORD., *Get.* 209; PROSP., *Chr.* 1367 a 1371, ISID., HG 30; HYD., *Chr.* 150 a 152; *Chronica Caesaraugustana* a. 450 (ďalej *Chr. Caes.*). In *MGH : AA 11*; *Prosperi Continuatio Havniensis* a. 451 (ďalej *Prosp. Cont. Havn.*). In *MGH : AA 9*.

22 IORD., *Get.* 190.

23 IORD., *Get.* 216-218; GREG. TUR., HF II, 7; FREDEGARIUS, *Chronica* II, 53 (ďalej FRED., *Chr.*). *Fredegarii et aliorum Chronica et Vitae sanctorum*. In *MGH : SS rer. Merov. 2*. KRUSCH, Bruno (ed.). Hannoverae : Imp. Bibliopolii Hahniani, 1888.

24 IORD., *Get.* 228; GREG. TUR., HF II, 7; PROSP., *Chr.* 1371; *Prosp. Cont. Havn.* a. 453; ISID., HG 30-31; HYD., *Chr.* 156.

25 GREG. TUR., HF II, 18; HYD., *Chr.* 218; MARIUS AVENTICENSIS, *Chronica* a. 463 (ďalej MAR. AVENT.). In *MGH : AA 11*; *Chronica Gallica* a. DXI, 638. In *MGH : AA 9*. Spomína ho, ale nemenuje: SIDON. APOL., *Carmina* VII, 435 a 519. KULIKOWSKI, Michael. *Carmen VII of Sidonius and a Hitherto Unknown Gothic Civil War*. In *Journal of Late Antiquity*, 2008, roč. 1, č. 2, s. 335-352 sa domnieva, že báseň nezachytáva konflikt medzi Gótmami a Rimanmi, ale občiansku vojnu (skutočnú či hroziacu) medzi Theodorichom II. a Frederichom v roku 456.

26 IORD., *Get.* 235; HYD., *Chr.* 238; MAR. AVENT., *Chr.* a. 467; *Chr. Gall.* 643; *Chr. Caes.* a. 466; *Prosp. Cont. Havn.* a. 486, 1.

27 IORD., *Get.* 244-245; GREG. TUR., HF II, 37; FRED., *Chr.* III, 24; HL II, 37; ISID., HG 36; *Chr. Caes.*, a. 485 a 507; *Lib. hist. Fr.* 17.

28 GREG. TUR., HF II, 37: „*cunctos thesauros Alarici a Tholosa auferens*“.

29 IORD., *Get.* 302; ISID., HG 36-38; CASSIODORUS, *Chronica* a. 1348. In *MGH : AA 11*; CASSIODORUS, *Variae* III, 32-33 (ďalej CASSIOD., *Variae*). *Cassiodori Senatoris Variae*. In *MGH : AA 12*. MOMMSEN, Theodor (ed.). Berolini : Weidmann, 1894; PROCOPPIUS, *De bello Gothico* I, 12 (ďalej PROC., *BV*). In *Procopii Caesariensis opera omnia, Vol. II : De bellis libri V – VIII*. HAURY, Jacob (ed.). Lipsiae : B. G. Teubner, 1963.

30 ISID., HG 37; *Chr. Caes.*, a. 508.

otrasenú ríšu upevniť. Spočiatku ho podporoval aj Theodorich, keď však Burgundi, vtedy spojenci Frankov, obsadili Narbonu (Narbonne), ktorá sa po páde Toulouse stala novým hlavným mestom ríše, a Gesalich utiekol do Barcelony, Theodorich ho zosadil a v mene svojho vnuka Amalaricha (511 – 531) prevzal vládu nad Vizigótmami sám.³¹ Do Hispánie vyslal ako svojho miestodržiteľa vojvodu Theudisa, ktorý sa tam oženil s bohatou Rimankou. Z jej veľkého majetku si potom platil zhruba dvetisíc bojovníkov a početnú osobnú stráž. Theodorich si uvedomoval, že Theudis v Hispánii vládne úplne nezávisle, ale napriek tomu ho ponechal v jeho funkcii. Aj Theudis síce plnil všetky jeho nariadenia a do Ravenny každoročne posielal tribút, ale osobne tam už nikdy neprišiel a odmietal to Theodorichovi aj sľúbiť.³² Gesalich sa ešte pokúsil získať korunu späť a hľadal podporu u Vandalov,³³ ale v roku 513 utrpel porážku. Na úteku ho v južnej Galii chytili a popravili.³⁴ Nevie sa, kto a na čí príkaz zabil Gesalicha. Jeho smrť najviac vyhovovala Theodorichovi, pretože už nemohol ohroziť vládu jeho vnuka, čo ale neznamená, že si jeho vraždu aj objednal.

Po Theodorichovej smrti v roku 526 sa vlády „čestne a právom“ ujal Amalarich, ktorému nový ostrogótsky kráľ a jeho bratranec Athalarich a jeho regentka matka Amalasuintha vrátili vizigótsky poklad.³⁵ Lenže bez ochrancu a spojenca, akým bol Theodorich, sa Vizigóti opäť stali cieľom franského útoku a v roku 531 ich pri Narbonne porazil franský kráľ Childebert I. Podľa Gregora z Tours mal Amalarich v Barcelone pripravenú loď, na ktorej chcel pred Frankami uniknúť, ale vrátil sa do mesta, aby si vraj odniesol časť z kráľovského pokladu. Cestu mu náhle zahatalo vojsko, a preto sa chcel zachrániť v kostole. Než ale stihol prekročiť prah, zasiahol ho oštep a zomrel. Z Gregorovho opisu nie je jasné, či išlo o franské alebo vizigótske vojsko. Podľa Izidora Amalarichovi podrezali hrdlo vlastní vojaci a jeho správa sa zdá byť pravdepodobnejšia.³⁶ Po smrti Amalaricha sa vlády ujal Theudis, ktorý ešte v tom istom roku odrazil vpád Frankov do Hispánie pod vedením Chlothachara I. a Childeberta I.³⁷ Theudis odmietol v roku 533 pomôcť vandal-skému kráľovi Gelimerovi³⁸ a neutralitu zachoval aj v roku 541 počas vojny proti Ostrogótom. Sám sa však stal cieľom Justiniánových výbojov a okolo roku 547 neuspel v Afrike pri obrane mesta Septem (Ceuta) proti Byzantíncom.³⁹ Zavraždili ho v paláci v roku 548, keď sa k nemu potajomky dostal muž, ktorý predstieral šialenstvo. Umierajúci Theudis vraj zakázal zabiť svojho vraha, pretože ho stihol zaslúžený koniec za to, že kedysi tiež zabil svojho veliteľa.⁴⁰ Izidor píše o jeho zaslúženom konci a vraždu datuje krátko po porážke pri Ceute, čo naznačuje, že dôvodom na vraždu bol práve tento vojenský neúspech. Zdá sa, že zlyhanie kráľa

31 ISID., HG 37; Chr. Caes., a. 513, 2.

32 PROC., BG I, 12.

33 ISID., HG 38; CASSIOD., *Variae* V, 43-44.

34 ISID., HG 38.

35 PROC., BG I, 13.

36 PROC., BG I, 13; GREG. TUR., HF III, 10; FRED., Chr. III, 40; ISID., HG 40; Chr. Caes., a. 531.

37 GREG. TUR., HF III, 29; ISID., HG 41.

38 PROC., BV I, 24 a II, 4.

39 ISID., HG 42.

40 ISID., HG 43; Chr. Caes., a. 544.

ako vojvodcu mohol byť pre Vizigótov dostatočný dôvod, pretože jeho predchodcu zavraždili jeho vlastní bojovníci takisto po vojenskej porážke.

Vizigóti si potom za kráľa zvolili Theudigisela (548 – 549), ktorý sa vyznamenal proti Frankom už ako Theudisov veliteľ – bolo to totiž prvé vizigótske víťazstvo nad Frankmi za dlhý čas. Nevládol však ani rok. Sprisahanci počas večere zhasli v miestnosti sviečky a dohodali ho mečmi. Údajne preto, že poškrvrnil manželky viacerých popredných mužov a mnohí túžili po jeho smrti.⁴¹ Jeho nástupcom sa stal Agila (549 – 554). Za jeho vlády sa vyhrotili vzťahy s rímskymi kresťanmi. Počas ťaženia proti Cordube (Cordoba) prišiel o veľkú časť vojska, syna i celý kráľovský poklad a stiahol sa do Emerity Augusty (Merida).⁴² Neskôr vyslal vojsko proti Athanagildovi do Hispalidy (Sevilla), ktorý „túžil po vláde“ a zjavne sa jej zmocnil, pretože Agila opäť bitku prehral. Vizigóti, ktorí sa vraj obávali, že ich vnútornú nejednotu a vojnu využijú Byzantínci vo svoj prospech, nakoniec Agilu v roku 554 zabili a vládu odovzdali vo vojenských veciach očividne schopnejšiemu Athanagildovi (554 – 567).⁴³ Obavy z nejednoty, samozrejme, mohli byť oprávnené, ale opäť sa zdá, že Agila, rovnako ako jeho predchodcovia, prišiel o život preto, že zlyhal ako vojvodca. Athanagild so striedavým šťastím bojoval proti Byzantíncom a päť mesiacov po jeho asi prirodzenej smrti sa kráľom stal Liuvigild (567 – 572), korunovaný prekvapivo v pohraničnom Narbonne.⁴⁴ Vládol takisto krátko. Zomrel pár rokov po svojom nástupe a príčina jeho smrti nie je známa. Už zhruba po roku svojej vlády si za spoluvládca a nástupcu vybral svojho brata Liuvigilda,⁴⁵ čo mohlo súvisieť nielen s priamou franskou hrozbou, ale byť dokladom jeho choroby. Liuvigild (568 – 586) sa oženil s Goisuinthou, manželkou Athanagilda,⁴⁶ a úspešne bojoval proti Byzantíncom, Svébom a vzbúreným hispánskym mestám. V roku 584 dokonca v Seville obliehal svojho syna Hermenegilda, ktorý pod vplyvom svojej franskej ženy Ingundy prestúpil z ariánskeho na „pravoverné“ nikajsko-konštantínopolské (katolícke) vyznanie viery. V roku 583 sa vzbúrili proti otcovi, odtrhol svoju časť ríše (Baetica) a usiloval sa o spojenectvo s byzantským cisárom. Po vojenskej porážke našiel útočisko v kostole v Cordobe a jeho otec Liuvigild ho napokon ušetril. Nechal ho však obliecť do jednoduchých šiat a len s jedným sluhom vykázal do Valentie.⁴⁷ V roku 585 ho v Tarracone (Tarragona) na pokyn Liuvigilda alebo Goisuinthy zabil istý Sisbert.⁴⁸ Kráľ Liuvigild vyhnan mnoho biskupov a mnohých kresťanov vrátane klerikov rôznym spôsobom presvedčil, aby prijali ariánstvo. Veľmožov, ktorých podozrieval, že ho chcú zbaviť vlády, nechal popraviť alebo poslal do vyhnanstva. Správy o popravách sa dostali až do Galie. Gregor z Tours píše o zabíjaní „všetkých, ktorí chceli zabiť kráľa“ a dodáva, že z nich nezostal nikto, kto močil oproti múru, t. j. vyhubil všetkých mužov

41 GREG. TUR., HF III, 30; ISID., HG 44; Chr. Caes., a. 545.

42 ISID., HG 45-46.

43 GREG. TUR., HF IV, 8; FRED., Chr. III, 47-48; ISID., HG 46; Chr. Caes., a. 552.

44 GREG. TUR., HF IV, 38; ISID., HG 47-48; IOHANNES BICLARENSIS, Chronica a. 568, 3 (ďalej IOH. BICL.). In *MGH: AA 11*.

45 ISID., HG 48; IOH. BICL., Chr. a. 569, 4 a 573, 2.

46 GREG. TUR., HF V, 38; IOH. BICL., Chr. a. 569, 4.

47 GREG. TUR., HF V, 38 a HF VI, 43; IOH. BICL., Chr. a. 579, 2-3, a. 582, 3, a. 583 a 584, 3.

48 GREG. TUR., HF VIII, 28; FRED., Chr. III, 92; IOH. BICL., Chr. a. 585, 3.

v niektorých rodinách.⁴⁹ Zjavne aj preto Liuvigild vládol dlhých osemnásť rokov a zomrel v Toledě prirodzenou smrťou.⁵⁰

Liuvigildovým nástupcom sa stal jeho druhý syn Rekkared (586 – 601).⁵¹ Rekkared však krátko rovnako ako jeho brat Hermenegild konvertoval, čo vzbudilo odpor proti nemu u časti Vizigótov. Už v roku 587 došlo k sprisahaniu Seggu a ariánskeho biskupa Siumu, ktoré sa podarilo prekaziť. Siuma musel odísť do vyhnanstva, Seggovi uťali ruky a tiež ho vyhnali.⁵² Rekkareda chcela zvrhnúť aj jeho nevlastná matka kráľovná Goisuintha. S ariánskym biskupom Uldilom zosnovala sprisahanie, ktoré sa takisto nepodarilo utajiť. Biskup musel odísť do vyhnanstva a Goisuintha zomrela v tom istom roku, príčina jej smrti nie je známa.⁵³ Rekkareda chcel v roku 589 zabiť a zmocniť sa vlády aj vojvoda Argimund, ale aj tento plán bol odhalený. Argimunda na výstrahu všetkým najprv zbičovali, potom mu oholili hlavu, uťali pravú ruku a posadili na osla.⁵⁴ Rekkared nakoniec úspešne vládol až do svojej prirodzenej smrti.⁵⁵ Jeho syna Liuvu II. (601 – 603) však už o dva roky zosadil Vitterich, ktorý ho v spolupráci s ariánskym biskupom dal najprv uväzniť a potom mu dal uťat pravú ruku. Neskôr, už ako kráľ, ho vo veku dvadsať rokov nechal popraviť.⁵⁶ Vittericha, muža rázneho v umení vojny, ale bez víťazstiev, ako poznamenal Izidor, zavraždili zjavne pre vojenské neúspechy v roku 610.⁵⁷

Vizigótskym kráľom, z ktorých niektorí zomreli za neznámych okolností, sa nepodarilo založiť dynastiu a udržať dedičnú monarchiu. Hoci nie všetci vizigótski panovníci boli zavraždení a niektorí vládli pomerne dlho, časté kráľovraždy si všimol aj Gregor z Tours, ktorý po vražde Theudigisela poznamenal, že u Gótov sa ujal „odporný“ zvyk: „*ak sa im znepáči nejaký kráľ, zabijú ho mečom a dosadia nového, ktorý s mŕtvym ani nie je príbuzný*“.⁵⁸

Ostrogóti

Gótov⁵⁹ sídliačich v Panónii po smrti Attilu a rozpade jeho ríše zjednotili bratia Valamer, Thiudimer a Vidimer z rodu Amalovcov. O priebehu zjednotenia nevieme nič. Jordanes sa však zmienil o hunskom kráľovi Balamberovi, ktorý v spolu-

49 GREG. TUR., HF IV, 38. O prenasledovaní kresťanov: GREG. TUR., HF V, 30.

50 ISID., HG 49-52; IOH. BICL., Chr. a. 586, 2.

51 GREG. TUR., HF VIII, 46 a IX, 15-16; FRED., Chr. IV, 6; ISID., HG 52; IOH. BICL., Chr. a. 586, 2.

52 IOH. BICL., Chr. a. 588, 1.

53 IOH. BICL., Chr. a. 589, 1.

54 IOH. BICL., Chr. a. 590, 3.

55 ISID., HG 56.

56 ISID., HG 57.

57 ISID., HG 58.

58 GREG. TUR., HF III, 30: „*Sumpserant enim Gothi hanc detestabilem consuetudinem, ut, si quis eis de regibus non placuisset, gladio eum adpeterent, et qui libuisset animo, hunc sibi statuerent regem.*“ EHLERS, Joachim. The Birth of the Monarchy out of Violent Death. Transformations in Kingship from late Antiquity to the Tenth Century. In *German Historical Institute London Bulletin*, 2004, roč. 26, č. 1, s. 8, pozn. 17.

59 K dejinám Gótov pozri: WOLFRAM, Herwig. *History of the Goths*. Berkeley ; Los Angeles ; London : University of California Press, 1990; HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha : NLN, 2002; GIESE, Wolfgang. *Die Goten*. Stuttgart : Kohlhammer, 2004; AMORY, Patrick. *People and Identity in Ostrogothic Italy, 489 – 554*. Cambridge : Cambridge University Press, 2009; BARNISH Sam J. B. – MARRAZZI, Federico (eds.). *The Ostrogoths: From the Migration Period to the Sixth Century: An Ethnographic Perspective*. Woodbridge ; San Marino : Boydell Press, 2007.

práci s gótskym kráľom Gesimundom, synom Hunimunda, po dlhej vojne porazil gótskeho kráľa Vinitharia, vzal si jeho dcéru Vadamerku za manželku a ovládol „*pokojnou cestou celý národ Gótov*“ (*omnem in pace Gothorum populum*). Po Vinithariovi vraj potom vládol Hunimund, syn Ermanaricha, ktorý bojoval proti Svébom. Jeho syn Thorismud už po dvoch rokoch padol v bojoch proti Gepidom a Thorismudov syn Berimud ušiel pred Hunmi.⁶⁰ Jordanes alebo jeho zdroj zjavne použil grécky prameň, kde Gótov nazývali Hunmi, a Balamber bol v skutočnosti Valamer, ktorého meno sa v zachovaných gréckych rukopisoch písalo ako Oualameros, Balimeros a podobne, a Jordanes si to zjavne neuvedomil.⁶¹ V období na prelome 4. a 5. storočia, do ktorého kladie výboje kráľa Balambera, Huni ešte ani nemali kráľov a žiadny ďalší prameň Balambera nepozná. Kráľ Vinitharius sa do amalovského rodokmeňa dostal neskôr a nie preto, že bol Amalovcom, ale preto, že sa Valamer (Balamber) oženil s jeho dcérou a spolu s ňou získal aj Gótov jej otca. Po smrti zrejme bezdetného Valamera prevzali vládu Thiudimer a Vidimer. V roku 473 Thiudimer slovami Jordana „*povzbudil*“ (*hortatus est*) Vidimera, aby odišiel do Itálie, kde krátko nato zomrel. Vláda nad jeho Gótmami potom prešla na jeho syna Vidimera II., ktorý odišiel do Galie k Vizigótom.⁶² Podľa Jordana to vyzerať tak, že došlo k pokojnému rozdeleniu moci i Gótov samotných. Nie je však jasné, prečo by Góti delili svoje sily, keď ich obklopovali nepriateľské ríše a sami sa chystali presunúť na Balkán, územie Rímskej ríše. Je preto množné, že po Valamerovej smrti Thiudimer a Vidimer v skutočnosti o nástupníctvo a nároky svojich synov bojovali. Vidimer prehral a so svojimi Gótmami musel odísť. Thiudimerovi Góti sa potom presunuli do Moesie, kde chorý Thiudimer v roku 474 zomrel a kráľom sa stal jeho syn Theodorich (474 – 526).

V rímskej Trácii žili aj ďalší Góti, ktorých viedol Triariov syn Theodorich nazývaný Strabon, v tom čase vo funkcii *magister militum*. Vzťahy oboch Theodorichov boli zložité, čo šikovne využíval východorímsky cisár Zenon (474 – 491). Strabon už v roku 481 vraj nešťastnou náhodou zahynul po páde z koňa a napichol sa na kopiju. Povrávalo sa, že za týmto vskutku podivným nešťastím stál jeho syn Rekitach a zjavne to bola pravda, pretože Rekitach potom zabil aj svojich strýkov a ujal sa velenia nad tráckymi Gótmami sám.⁶³ V prameňoch sa Rekitach spomína ako bratranec (*anepsios*) Theodoricha Amala alebo v širšom význame príbuzný, ale ich rodinný vzťah nie je známy. Nech už bol akýkoľvek, Theodorich, ktorý bol v roku 484 konzulom, Rekitacha so súhlasom cisára zabil v Konštantínopole za bieleho dňa a tým zjednotil svojich a tráckych Gótov.⁶⁴ To však nebola posledná Theodorichova vražda. Odstránil aj kráľa Odovakara, ktorého v roku 493 neúspešne obliehal v Ravenne. Keď sa obrancovia nechceli vzdať bez záruk, Theodorich súhlasil s dohodou, aby obaja králi vládli v Itálii spoločne. Odovakar vydal Theodorichovi

60 IORD., Get. 130 a 248-250, pozri tiež 79-81; IORD., Rom. 347.

61 HEATHER, Peter. Cassiodorus and the Rise of the Amals: Genealogy and the Goths under Hun Domination. In *The Journal of Roman Studies*, 1989, roč. 79, s. 105-106.

62 IORD., Get. 283-284.

63 IOANNES ANTIOCHENUS, fr. 234 (ďalej IOAN. ANT.). In *Ioannis Antiocheni fragmenta quae supersunt omnia. Corpus fontium historiae Byzantinae* 47. MARIEV, Sergei (ed.). Berlin ; New York : De Gruyter, 2008.

64 IOAN. ANT., fr. 237.

ako rukojemníka svojho syna Thelu, čím dohoda nadobudla platnosť. Theodorich potom bez odporu vstúpil do mesta, ale slovo nedodržiaval. Už o desať dní dohodu porušil a Odovakara zabil.⁶⁵ Pramene, ktoré sympatizovali s Gótmami, túto záker-
nú vraždu ospravedlňovali ako nutnú obranu pred úkladmi, ktoré vraj Odovakar
chystal proti Theodorichovi. Zjavne to pravda nebola, pretože po jeho smrti sa
Theodorich rovnakým spôsobom zbavil aj jeho príbuzných a stúpcov. Odovaka-
rovu manželku Sunigildu dal umučiť hladom, jeho brat Hunvulf si zachránil život
útekom a Thela dostal milosť pod podmienkou, že odíde do Galie. Keď sa vraj
Thela chcel vrátiť späť, zabili ho tiež. Tak ako trácki Góti po smrti Strabona a Reki-
tacha, ani Germáni v Itálii nemali po smrti svojho kráľa Odovakara a ďalších vod-
cov veľmi na výber – buď uznajú vládu Theodoricha, alebo budú zabití či vyhnaní.

Theodorichovi sa vďaka svojim sestrám a dcéram podarilo uzavrieť cenné spo-
jencvá s okolitými ríšami. Na mužských potomkov však šťastie nemal. Po jeho
smrti sa stal kráľom jeho vnuk Athalarich (526 – 534), syn jeho dcéry Amalasu-
inthy, ktorý bol ešte dieťa a navyše s chatrným zdravím. Po jeho smrti Amalasu-
intha stratila svoju úlohu regentky a musela uznať za kráľa svojho bratranca The-
odahada (534 – 536), syna Theodorichovej sestry Amalafridy. Vraj s ním dokonca
uzavrela dohodu, že budú vládnuť spoločne. Jej neochota vzdať sa moci však
viedla k napätiu a rozkolu medzi Gótmami. Ich spory využil cisár Justinian, ktorému
bolo jedno, ktorá strana zvíťazí, a s oboma jednal a manipuloval s nimi súčasne.
Kráľovná si napríklad jednu jeho odpoveď vyložila ako podporu a dala zavraž-
diť troch svojich oponentov. Theodahad dal potom Amalasuinthu, ktorá otvorene
podrývala a spochybňovala jeho vládu, uväzniť. V roku 535 ju v jej väzení zabi-
li,⁶⁶ ale podiel kráľa na jej smrti je otázný. Pramene sa síce zhodujú, že ju zabi-
li príbuzní jej obetí, resp. prívrženci Theodahada, ale Prokopios i Jordanes nám
predkladajú len byzantský pohľad, ktorý je skreslený a zvlášť voči Theodahadovi
zaujatý. Podľa Prokopia ju zavraždili jej odporcovia, ktorí vraj od Theodahada na-
koniec získali súhlas. Jordanes v Getike spomína len jeho ľudí, v Rímskych deji-
nách už píše o jeho rozkaze (*ipso iubente*). Marcellinov pokračovateľ za pôvodcu
jej vraždy takisto označil Theodahada (*occidit*). Kráľ však o jej vražde ani vedieť
nemusel, pretože podľa Prokopia práve v čase jej vraždy boli na ceste k cisárovi
jeho poslovia s ubezpečením, že jej nijako neublížil.⁶⁷ Cisár jej smrť využil ako

65 IOAN. ANT., fr. 238; PROC., BG I, 1; IORD., Get. 295; ISID., HG 39; MARCEL., Chr. a. 489; CASS., Chr. 1319 – 1321; MAR. AVENT., Chr. a. 493; Chr. Gall. 670; Prosp. Cont. Havn. a. 493, 2-6; Chr. Caesaraug. a. 492; ANONYMUS VALESIANUS, Pars posterior 11, 50-55 (ďalej ANON. VALES.). In *MGH: AA 9; Fasti Vindobonenses priores 646-649*. In *MGH: AA 9; Gesta Theoderici regis, Vita Fuldensis 9-10 et Vita ex Aimoino hausta 2*. In *MGH: SS rer. Merov. 2; ENNODIUS, Panegyricus dictus Theoderico 8-10* (ďalej ENNOD., Paneg. dict. Theod.). Magni Felicis Ennodi Opera. In *MGH: AA 7*. VOGEL, Friedrich (ed.). Berolini: Weidmann, 1885; ENNODIUS, Vita Epifani 111. In *MGH: AA 7; AGNELLIUS, Liber pontificalis 39* (ďalej AGN., Lib. Pont.). In *MGH: Scriptorum rerum Langobardicarum* (ďalej *SS rer. Lang.*): *Scriptores rerum Langobardicarum et Italicarum saec. VI – IX*. WAITZ, Georg (ed.). Hannoverae: Hahnian, 1878; PAULUS DIACONUS, Historia Romana XV, 17 (ďalej PAUL. DIAC., HR.). In *MGH: AA 2: Eutropi Breviarium ab urbe condita cum versionibus Graecis et Pauli Landolfique additamentis*. DROYSEN, Hans (ed.). Berolini: Weidmann 1879.

66 PROC., BG I, 4; IORD., Get. 306: „Theodahadum...germanitatis gratia...in regno locavit. Qui in memor consanguinitatis...eam exilio religavit, ubi...ab eius satellitibus...strangulata est.“; IORD. Rom. 368: „Theodahadum...regni sui participem faciens non post multum ipso iubente occisa est“; MARCEL., Chr. add. a. 535: „Quo tempore Theodahadus rex Gothorum Amalasuintham reginam creatricem suam de regno pulsam in insula laci Vulsinensis occidit“.

67 Možnosť tajnej dohody medzi Amalasuinthou a Theodahadom o podiele na moci a zodpovednosť Theodahada na jej vražde vyjadril pochybnosti napr. COLLINS 1991, s. 121-122.

vítanú zámienku na vojnu, ktorá sa začala v roku 536. Keď Theodahad vlastnou nečinnosťou stratil Neapol, gótske vojsko ho v decembri 536 zosadilo a za kráľa si zvolilo úspešného vojvodu Vitigesu.⁶⁸ Vitiges dal Theodahada zabiť a jeho syna Theodegisela uväzniť. Aby si poistil vládu, oženil sa s Matasuinthou, sestrou Athalaricha. Vo vojne sa mu ale nedarilo o nič lepšie a nakoniec skončil obliehaný v Ravenne, kde sa v roku 540 bez nádeje na pomoc vzdal byzantskému vojvodcovi Belisariovi. Gótske posádky v iných mestách na severe Itálie sa však nevzdali. Justinián z neznámeho dôvodu ani netrval na ich porážke či podriadení a povolal Belisaria z Itálie naspäť do Konštantínopola. Keď Belisarios odmietol prijať gótsku korunu, Góti ju ponúkli Urajovi. Urajas bol synovcom Vitigesu a teda tiež nepatril k Amalovcom. V Itálii z tohto rodu už vlastne nikto nezostal. Vitiges, Matasuintha, Amalafred, jeho sestra a nepochybne aj ďalší žijúci Amalovci odišli s Belisariom. Theodegisel pravdepodobne zomrel vo väzení alebo ho Belisarios taktiež odviekol.⁶⁹ Osudy Theodahadovej dcéry Theodenanthy sú neznáme, jej manžel Ebermud za hodnosť patrícia a „*mnohé dary*“ však prebehol k Byzantíncom už v roku 536.⁷⁰ V Konštantínopole sa stopa po Vitigesovi stráca, ale zrejme dožil pokojným životom ako vážený rukojemník.

Na Urajovu radu si Góti za nového kráľa zvolili Hildibada (540 – 541).⁷¹ Hildibad nebol veľmi majetný, ale mal urodzený pôvod. Bol totiž synovcom vtedy už vizigótskeho kráľa Theudisa a Góti touto voľbou zjavne počítali s pomocou Vizigótov, ktorá ale nikdy neprišla. Po Belisariovom odchode začal Hildibad zhromažďovať Gótov a v bitke pri Trevice v roku 540 porazil byzantské vojsko. Týmto víťazstvom sa síce stal známym „*na celom svete*“,⁷² ale bol to jeho jediný vojenský úspech. V roku 541 ho zavraždili a dôvod, ktorý spomína Prokopios, je vskutku podivný. Hildibada zavraždil Gepid Velas vraj len preto, že ženu, s ktorou sa chcel oženiť, dal kráľ za manželku niekomu inému. Zároveň však autor poznamenal, že Hildibad dal predtým popraviť obľúbeného Uraju, a že z vraždy kráľa Góti vinili Eraricha z kmeňa Rugiov, ktorého jeho súkmeňovci vyhlásili za kráľa hneď potom.⁷³ Hildibadova vražda bola po zajatí a odvečení kráľa Vitigesu a ďalších Amalovcov zjavne dôsledkom mocenského boja rôznych frakcií. Podľa Prokopia totiž Erarich so súhlasom Gótov vyslal k Justiniánovi poslov, aby rokovali o mieri a údajne jeho dezercii, ale než vyslanci prišli do Konštantínopola, Góti Eraricha zabili a za kráľa zvolili Hildibadovho synovca Totilu (541 – 552).⁷⁴ Prokopios síce nezachádza do podrobností a nerozlišuje Gótov, ktorí Eraricha podporovali a ktorí nie, môžeme však vysloviť názor, že proti sebe stáli Góti ochotní uzavrieť mier a Góti odhodlaní bojovať. Porážkou a smrťou Totilu v roku 552 v bitke pri Taginách a o rok neskôr smrťou jeho nástupcu Teju (552 – 553) v bitke pri Vezuve ríša aj kráľovstvo Ostrogótov zanikli.

68 PROC., BG I, 9-11.

69 PROC., BG I, 11.

70 PROC., BG I, 8; IORD., Rom. 370; MARCEL., Chr. add. a. 536, 1.

71 PROC., BG III, 1; IORD., Rom., 378; MARCEL., Chr. add. a. 540, 5.

72 PROC., BG III, 1.

73 PROC., BG III, 2; IORD., Rom. 378; PAUL. DIAC., HR XVI, 22; MARCEL., Chr. add. a. 541, 2.

74 PROC., BG III, 2; IORD., Rom. 379; PAUL. DIAC., HR XVI, 22; MARCEL. Chr. add. a. 542, 2.

Svébi

V Hispánii založili ríšu aj Svébi (Kvádi), ktorí sa spolu s Vandalmi a Alanmi prevalili cez Rýn v roku 406. Kráľom Svébov bol vtedy Erme(n)rich,⁷⁵ ktorého Jordanes zjavne omylom stotožnil s Ermanarichom, kráľom Greuthungov. Preto považoval svébskeho kráľa Hunimunda,⁷⁶ „syna mocného Ermanaricha“, za gótskeho kráľa, ktorý úspešne bojoval proti Svébov.⁷⁷ V skutočnosti však Svéb Hunimund, syn svébskeho kráľa Ermericha, prevzal vládu nad Svébi, ktorí na území Slovenska a Panónie zostali, stali sa súčasťou ríše Hunov a neskôr sa dostali bojovali proti Gótom. Chorý Ermerich zomrel v roku 441, ale už v roku 438 musel vládu prenechať alebo odovzdať svojmu synovi Rechilovi (438 – 448).⁷⁸ Za vlády Ermericha sa spomína ešte aj kráľ Ermen-garius (Heremigarius), ktorý padol v bojoch s Vandalmi v roku 428.⁷⁹ Mohol byť príbuzným alebo spoluvládcom Ermaricha, prípadne ďalším samostatným kráľom, ale nemusel byť kráľom vôbec, keďže dobové pramene nazývali kráľmi aj vodcov, ktorí síce pochádzali z kráľovskej rodiny, ale kráľmi neboli. Rechila bol vo výbojoch ešte úspešnejší ako jeho otec a podarilo sa mu aspoň na čas dostať pod kontrolu takmer celú Hispániu. Mal to však aj jednoduchšie, pretože Vandali aj s Alanmi v roku 428 túto provinciu opustili. Po jeho smrti, ktorej príčina nie je známa, sa kráľom stal jeho rovnako výbojný syn Rechiar (448 – 456), ktorý ako prvý ariánsky, respektíve pohanský germánsky kráľ (a zjavne ešte pred svojím nástupom) prijal nikajsko-konštantínopolské vyznanie.⁸⁰ Expanzia Svébov vyvolala reakciu cisára Avita a Svébov v októbri 456 pri Asturike (Astorga) porazili jeho vizigótski spojenci. Ranenému Rechiarovi nepomohlo ani to, že bol švagrom vizigótskeho kráľa Theodoricha II., ktorý ho na úteku zajal a dal popraviť.⁸¹ Po jeho smrti, ktorou skončila Ermerichova dynastia, sa ríša Svébov plienená Vizigótmí rozpadla. Svébi v najzápadnejšej časti Galície si zvolili za kráľa Maldru (Masdra) (456 – 460), syna Massilu. Iní si za kráľa vybrali Framtana (Frantan) (457)⁸² a po jeho smrti Richimunda,⁸³ ktorého Izidor v tom čase ešte za kráľa neoznačil. Maldras bol podľa autora „zaslúžene“ zavraždený po troch rokoch vlády, ale sám ešte stihol zabiť svojho brata.⁸⁴ O vládu sa usiloval aj Aiolf (Ag(r)ivulf) z kmeňa Varnov, ktorý buď ušiel od Vizigótov, alebo ho Vizigóti dosadili Svébov ako miestodržiteľa. Podľa Jordana Theodorich II. Aiolf porazil a popravil. Podľa Hydatia zomrel v júli 457, pričom príčinu smrti neuviedol.⁸⁵ Po Maldrovej vražde o vládu bojovali Richimund (460 – 464) s Frumarom (460 – 464).⁸⁶ Po smrti Richimunda a krátko na to aj Frumaria, čo zaiste stojí za povšimnutie, Svébov zjednotil až

75 ISID., HG 85.

76 IORD., Get. 273-274 a 277. Hunimunda pozná aj: EUGIPPIUS, Vita sancti Severini 22. Eugippii Vita sancti Severini. In *MGH: AA 1/2*. SAUPPE, Hermann (ed.). Berolini: Weidmann, 1877.

77 IORD., Get. 81: „*Hermanaricus, filius Achiulf, genuit Hunimundum*“; a 250: „*Hunimundus, filius quondam regis potentissimi Hermanarici, acer in bello totoque corpore pulchritudine pollens, qui post haec contra Suavorum gente feliciter dimicavit*.“

78 HYD., Chr. 114; ISID., HG 85-86.

79 HYD., Chr. 90.

80 ISID., HG 87: „*Reccarius Reccirani filius catholicus factus succedit in regnum*“.

81 HYD., Chr. 137, 140, 173 a 175; ISID., HG 87. Odlišne: IORD., Get. 229-232.

82 HYD., Chr. 181 a 188.

83 HYD., Chr. 189.

84 HYD., Chr. 195 a 198; ISID., HG 88.

85 HYD., Chr. 187; IORD., Get. 233.

86 HYD., Chr. 201-203; ISID., HG 89.

Rimismund (464 – 469).⁸⁷ Jeho vzťah s nimi nie je známy. Aliterácia ich mien však naznačuje, že Richimund a Rimismund mohli byť príbuzní (otec a syn, brat a brat) a Frumari mohol byť synom Framtana. Hydatiova kronika končí jeho vládou, a tak sú „*po mnohých kráľoch*“ doložení ďalší vládcovia až o sto rokov neskôr. Boli to Theudemir (+ 570), o ktorom sa vie len to, že konvertoval, Miro (570 – 583)⁸⁸ a po ňom jeho malý syn Eborich (583 – 584). Eboricha zosadil Andeca (584 – 585), snúbenec jeho sestry, a poslal ho do kláštora. Andeku už o rok neskôr zosadil, dal ostrihať a takisto do kláštora poslal vizigótsky kráľ Liuvigild. Vlady sa chcel ujať ešte istý Malarich (585), ale aj jeho Vizigóti porazili a zajali. Liuvigild zničil ríšu Svébov po 177 rokoch jej trvania.⁸⁹

Vandali

K prvému zosadeniu a vražde kráľa u Vandalov⁹⁰ došlo až ku koncu ich ríše. Neznamená to však, že vandalskí králi nečelili žiadnej opozícii alebo nezabíjali svojich príbuzných. Najstarším známym vandalským kráľom (vodcom) bol Godegisel, ktorý viedol Vandalov Hasdingov pri prechode cez Rýn v roku 406 a zrejme padol v bitke proti Frankom, v tej dobe rímskym spojencom, ktorí bránili hranicu. Prokopios naopak uvádza, že Godegisel zomrel až v Hispánii, kde im cisár už ako spojencom dovolil usadiť sa.⁹¹ Vládu po ňom prevzal jeho legitímny syn Gunderith, podľa Prokopia v tom čase ešte dieťa. Podľa Gregora priviedol Vandalov do Hispánie v roku 409 až Gunderith.⁹² Keď Gunderith „*uchvátený démonom*“⁹³ v roku 428 zomrel, bol už kráľom nielen Vandalov Hasdingov, ale aj Alanov a Vandalov Silingov, ktorých asi v roku 416 vizigótsky kráľ Valia porazil a takmer zničil a ich posledného kráľa Fredebala zajal a odovzdal Honoriovi.⁹⁴ Po Gunderithovi nastúpil jeho polovičný brat Geiserich (Genserich),⁹⁵ ktorý vládol obdivuhodných bezmála päťdesiat rokov a patrilo k najväčším germánskym kráľom a vojvodcom vôbec. Aby unikol neustálemu tlaku Vizigótov a Svébov, už v prvom roku svojej vlády previedol Vandalov a Alanov do severnej Afriky. Po porážke nie veľmi silných rímskych vojsk a obsadení Kartága v roku 439 založil ríšu, ktorá sa veľmi rýchlo stala námornou mocnosťou a hegemónom v západnom Stredomorí. Vandali obsadili Maltu, Baleárske ostrovy, Sardíniu, Korziku a neskôr aj Sicíliu, v roku 455 zaútočili na Rím, dobyli ho a vyplienili. V roku 468 východorímsky cisár Leon II. (467 – 474) vyslal proti Vandalom odvetnú výpravu, ale Vandali v námornej bitke rímsku flotilu aj s inváznou armádou porazili tak drvivo, že ešte aj cisár Justinián (527 – 565) a jeho vojvodcovia mali obavy o osud Belisariovho ťaženia. Keď v roku 477 v Kartágu zomrel a jeho syn Gento padol ešte za jeho života, kráľom sa stal

87 HYD., Chr. 223; ISID., HG 90; IORD., Get. 234.

88 ISID., HG 90-91; GREG. TUR., HF VI, 43.

89 ISID., HG 49 a 90-92; GREG. TUR., HF VI, 43; IOH. BICL., Chr. a. 585, 2-6.

90 K Vandalom pozri: MERRILLS, Andrew (ed.). *Vandals, Romans and Berbers : New perspectives on late antique North Africa*. Aldershot ; Ashgate, 2004; STEINACHER, Roland – BERNDT, Guido M. (eds.). *Das Reich der Vandalen und seine (Vor)Geschichten*. Wien : ÖAW, 2008; MERRILLS, Andrew – MILES, Richard. *The Vandals*. Chichester : Wiley, 2009.

91 PROC., BV I, 3; GREG. TUR., HF II, 9; ISID., HG 71.

92 PROC., BV I, 3; GREG. TUR., HF II, 2. Podľa Prosp. Cont. Havn. a. 406 Gunderith previedol Vandalov už cez Rýn.

93 HYD., Chr. 89: „*dei iudicio daemone correptus interiit*“.

94 ISID., HG 74; HYD., Chr. 60-68.

95 PROC., BV I, 3-8; IORD., Get. 167-172; IORD., Rom. 334; HYD., Chr. 89.

jeho syn Hunerich (477 – 484),⁹⁶ ktorého manželkou sa stala Eudocia, dcéra cisára Valentiniana III. (425 – 455), odvečená z Ríma v roku 455. Zrejme aby zaistil trón pre svojho syna Hildericha, Hunerich, známy pre tvrdé prenasledovanie rímskych kresťanov, vyhnal vraj svojho brata Theodoricha preč nahého a bez prostriedkov, jeho manželku a najstaršieho syna nechal zabiť. Keď Theodorich vo vyhnanstve nevedno kedy zomrel, vyhnal preč aj jeho malého syna a jeho dve už dospelé dcéry, ktoré posadil na somáre, aby ich ešte viac ponížil. Do vyhnanstva poslal aj Gentonovho najstaršieho syna Godagis(el)a aj s manželkou bez jediného sluhu či slúžky. Godagis a zjavne aj malý Theodorichov syn vo vyhnanstve tiež zahynuli alebo boli zabití.⁹⁷ Okrem svojich príbuzných Hunerich prenasledoval a dal popraviť aj vandalských veľmožov, ktorí podporovali Theodoricha. Údajne bol rovnako krutý ako Geiserich, ktorý vraj dal utopiť manželku svojho brata Gunderitha a potom zabiť aj jej deti,⁹⁸ zjavne tiež preto, aby zabezpečil nástupníctvo pre svojich synov a vnukov. Náš prameň biskup Viktor z Vity, hoci bol súčasníkom, neskrýval svoju zaujatosť voči Hunerichovi i Vandalom a ariánom a udalosti mohol zámerne zveličiť, ich priebeh, rozmer a dosah prehnat.⁹⁹ Hunerich zomrel v roku 484 a napriek jeho opatreniam sa kráľom nestal Hilderich, ale Gentonov druhý syn Gundamund (484 – 496) a po jeho smrti v dôsledku nemoci jeho ďalší syn Thrasamund (496 – 523).¹⁰⁰ Thrasamund sa oženil so sestrou ostrogótskeho kráľa Theodoricha Amalafriidou,¹⁰¹ ktorej venom bol sicílsky mys s prístavom Lilybaeum. S Amalafriidou však prišlo aj tisíc gótskych vojakov urodzeného pôvodu a ďalších päťtisíc ozbrojencov, čo je neklamný znak gótskej hegemonie.

Až po jeho smrti sa konečne stal kráľom Hilderich (523 – 530),¹⁰² ktorý v tom čase už ale nebol žiadny mladík, a stal sa ním asi iba preto, že Gentonov tretí syn Gelari(ch) (Geilaris) už nežil. Hilderich aj pre svoj vek prenechal vojenské záležitosti svojmu schopnému synovcovi Hoamerovi a sám sa viac venoval riadeniu ríše. Snažil sa o zmierenie ariánskych a miestnych kresťanov, povolal z vyhnanstva rímskych biskupov, sám aj s ďalšími Vandalmi dokonca konvertoval, čím si znepriatelil veľkú časť príbuzných i veľmožov. Krátko po nástupe na trón nechal uväzniť vdovu Amalfredu, ktorú zjavne aj právom vinil z podnietenia maurského útoku a vandalskej porážky pri Capse, a pozabíjať gótskych bojovníkov. Amalafrida zomrela vo väzení¹⁰³ a od novej gótskej odvety ho zachránila len Theodorichova smrť.¹⁰⁴ Hilderich na druhej strane mal výborné vzťahy s Konštantínopolom. Podľa Prokopia bol veľkým priateľom Justiniána skôr, než sa stal cisárom, a vzájomne si aj vymieňali dary.¹⁰⁵ Ústretovosť k cisárovi mu však doma na obľube takisto nepridala a v roku 530 ho Vandali

96 PROC., BV I, 5 a 8; ISID., HG 78; VIC. TON., Chr. a. 464. In *MGH AA* : 11.

97 VICTOR VITENSIS, *Historia persecutionis Africanae provinciae* II, 5 (12-15) (ďalej VIC. VIT., *Hist. Pers.*). *Victoris Vitensis Historia persecutionis Africanae provinciae sub Geiserico et Hunirico regibus Wandalorum*. In *MGH* : AA 3/1. HALM, Karl F. (ed.). Berolini : Weidmann, 1879.

98 VIC. VIT., *Hist. pers.* II, 5 (14).

99 K motívu, cieľom a spoľahlivosti Viktora z Vity pozri: MERRILLS – MILES 2009, s. 186-189.

100 PROC., BV I, 8; IORD., *Get.* 170; VIC. TON., Chr. a. 479, 2 a 497, 4; ISID., HG 80-81.

101 PROC., BV I, 8; IORD., *Get.* 299; ANON. VALES., *Pars post.* 68.

102 PROC., BV I, 8; IORD., *Get.* 170; ISID., HG 82; VIC. TON., Chr. a. 523, 2.

103 PROC., BV I, 9; VIC. TON., Chr. a. 523, 1.

104 WOFLRAM 1990, s. 308.

105 PROC., BV I, 9.

po vojenských porážkach s Maurmi nakoniec zosadili. Za kráľa si zvolili jeho bratranca Gelimera (530 – 534), syna Gentonovho syna Gelaricha. Gelimer dal Hildericha, Hoamera a jeho brata Euagesa uväzniť.¹⁰⁶ Gelimer bol ariánom a nie bezdôvodne videl v miestnej cirkvi nástroj Byzantskej ríše. Zmenu na tróne a prenasledovanie kresťanov využil Justinián a zamiešal sa do ich vecí. V posolstve ich vyzval, aby sa Hilderich vrátil na trón. Gelimer to, samozrejme, odmietol a zjavne ako varovanie nechal Hoamera oslepiť. V odpovedi ďalšiemu posolstvu už bez okolkov varoval cisára, aby sa nemiešal do záležitostí iných, a ak poruší „večný mier“, uzavretý v roku 476, postaví sa mu celou silou na odpor. Cisár tak dostal zámienku na vojnu. Gelimer jej chcel ešte zabrániť tým, že odstráni jej dôvod a v roku 533 nariadil svojmu bratovi Ammatovi, aby zabil Hildericha a všetkých jeho príbuzných.¹⁰⁷ Vo vojne Ammatas, ďalší Gelimerov brat Gunthimer a Gelimerov synovec Gibamund padli v bitke pri Ad Decimum v septembri 533,¹⁰⁸ Gelimerov brat Tzazo padol v bitke pri Tricamare v decembri 533,¹⁰⁹ Gelimer obklúčený na hore Papua sa vzdal Belisariovi v roku 534 a bol odvečený do Konštantínopola. Jeho zajatím ríša Vandalov zanikla a Afrika sa opäť stala rímskou provinciou.

Frankovia

V 5. storočí Frankom¹¹⁰ vládlo niekoľko nezávislých, viac či menej významných kráľov súčasne a jedným z nich bol aj Childerich. Jeho dedom bol údajne kráľ Chlogio (Chlodio), za ktorého vlády bol mečom zavraždený iný kráľ Frankov Theudemer a jeho matka.¹¹¹ Childerich tiež vraj musel dokonca utiecť k Durinkom, keď ho sálski Frankovia zbavili vlády, údajne preto, že prznil dcéry franských veľmožov, a chceli ho dokonca zabiť. Namiesto neho si vraj potom zvolili vrchného rímskeho veliteľa v Galii Aegidia (*magister equitum* alebo *magister utriusque militiae*). Aegidius, ktorý údajne vládol Frankom osem rokov, sa však franským ani „rímskym“ kráľom v skutočnosti nestal. Frankovia zjavne len uznali alebo boli nútení aspoň uznať rímsku moc, a dokonca aj platiť tribút. Ich kráľom bol vtedy údajne „Childerichov priateľ“ Viomad, ktorého im dosadil Aegidius.¹¹² Childerich sa podľa Gregora potom vrátil od Durinkov a kráľom sa stal asi až v roku 464 po smrti Aegidia, po ktorom ako „kráľ

106 PROC., BV I, 9; ISID., HG 83-84; VIC. TON., Chr. a. 531.

107 PROC., BV I, 17.

108 PROC., BV I, 18; VIC. TON., Chr. a. 534, 1; ISID., HG 83. Gelimerovho brata Ammata spomína Prokopios a Gunthimera zasa Victor Tonnennensis. Keďže Prokopios je dôveryhodnejší zdroj, zdá sa, že Gunthimer bol príbuzným Gelimera, ale nebol jeho bratom, možno skôr bratrancom. Victor Tonnennensis označuje aj Gebamunda a Gunthimera ako bratov kráľa, takže obaja mohli napokon byť aj synovcami Gelimera.

109 PROC., BV II, 3.

110 K dejinám Frankov pozri: SCHMIDT, Ludwig – WERNER, Joachim – ZÖLLNER, Erich. *Geschichte der Franken bis zur Mitte des sechsten Jahrhunderts*. München : Beck, 1970; EWIG, Eugen. *Die Merowinger und das Frankreich*. Stuttgart : Kohlhammer, 1988; WOOD, Ian N. *The Merovingian Kingdoms*. Harlow, England : The Longman Group, 1994; JAMES, Edward. *Frankové*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1997; BEDNÁŘIKOVÁ, Jarmila. *Frankové a Evropa*. Praha : Vyšehrad, 2009. GEARY, Patrick J. *Before France and Germany: the Creation and Transformation of the Merovingian World*. New York : Oxford University Press, 1988 (nem. preklad: GEARY, Patrick J. *Die Merowinger Europa vor Karl dem Großen*. München : C. H. Beck München, 2008). K menám najstarších franských kráľov pozri štúdiu: EWIG, Eugen. Die Namengebung bei den ältesten Frankenkönigen und im merowingischen Königshaus. In *Francia*, 1999, roč. 18, č. 1, s. 21-69.

111 GREG. TUR., HF II, 9.

112 GREG. TUR., HF II, 12; FRED., Chr. III, 11; Liber historiae Francorum 7 (ďalej Lib. hist. Fr.). In *MGH : SS rer. Merov. 2*.

Rimanov“ nastúpil jeho „syn“ rímsky veliteľ v severnej Galii Syagrius.¹¹³ Asi v roku 482 prevzal vládu po Childerichovi jeho syn Chlodovig. Nedá sa povedať, že bol najsilnejším franským kráľom hneď po nástupe. Zaiste však bol najšikovnejším a zároveň najkrutejším, pretože svojich skutočných i domnelých konkurentov a odporcov zabil vlastnými rukami alebo nechal úkladne zavraždiť. Syagria dal po vojenskej porážke tajne popraviť mečom,¹¹⁴ s pomocou ďalších franských kráľov porazil Alamanov,¹¹⁵ Burgundov¹¹⁶ a v roku 507 aj Vizigótov.¹¹⁷ Vizigótskeho kráľa Alaricha II. zabil na úteku a týmto víťazstvom si získal podporu východorímskeho cisára Anastasia (491 – 518),¹¹⁸ ktorý ho údajne vymenoval za konzula. Hoci to bolo čisto formálne, týmto menovaním Chlodovig získal oproti ostatným franským kráľom veľkú výhodu a pravdepodobne aj sympatie Galorimanov.

Ku koncu života začal odstraňovať ľudí, ktorí si mohli nárokovať moc a ohrozovali nástupníctvo jeho synov. Jeho obeťami sa stali ostatní franskí kráľi i jeho príbuzní vrátane tých, ktorí mu v bitkách pomáhali alebo boli jeho spojencami, ako napríklad Sigibert Chromý, ktorý vládol v Colonia Agrippina (Kolín). Chlodovig v roku 509 presvedčil Sigibertovho syna Chlodericha, ktorý s ním šiel do vojny proti Vizigótom, aby sa zbavil otca a získal jeho kráľovstvo pre seba. Chloderich tak urobil a poslal k Chlodovigovi posla s odkazom, že jeho otec je mŕtvy a jeho poklad aj kráľovstvo má teraz on. Prisľúbil mu, že z pokladu mu dá, čo bude chcieť.¹¹⁹ Chlodovig ho uistil, že nič nechce a svojich ľudí k nemu posielal iba preto, aby si pozreli cennosti. Keď poslovia prišli, Chloderich im ukázal otcov poklad a vtedy mu nič netušiacemu jeden z Chlodovigových mužov roztrieštil lebku sekerou. Chlodovig potom prišiel do Kolína, dal zvolať všetok ľud a z vraždy Sigiberta, vraj jeho príbuzného, obvinil Chlodericha, ktorého medzitým „niekto“ tiež zabil. Sigibertovi Frankovia sa potom pridali k Chlodovigovi, zdvihli ho na štíte a vyhlásili za kráľa.¹²⁰ Ďalšou obeťou bol Chararich, ktorý Chlodoviga v boji proti Syagriovi nepodporil. Chlodovig proti nemu vyrazil s vojskom a zajal ho aj so synom. Oboch najskôr prinútil stať sa kňazmi, ale neskôr ich dal aj tak popraviť.¹²¹ Tretím kráľom, ktorého sa Chlodovig zbavil a získal jeho kráľovstvo, bol Ragnachar sídliaci v Camaracu (Cambrai). Keď v bitke začal Chlodovig víťaziť, vojaci zviazali ustupujúceho Ragnachara a jeho brata Richaria. Oboch predviedli pred Chlodoviga, ktorý ich vlastnoručne zabil sekerou. Ich brata Rignomera dal potom tiež zabiť.¹²² Podľa Gregora z Tours Chlodovig „*povraždil ešte aj mnohých iných kráľov i svojich najbližších príbuzných, ktorých podozrieval, že ho pripravia o vládu*“¹²³ tak dôkladne, až raz zabedákal, že zostal sám ako cudzinec bez príbuzného, ktorý by mu

113 GREG. TUR., HF II, 18 a 27: „*Romanorum rex*“; FRED., Chr. II, 55; HYD., Chr. 228.

114 GREG. TUR., HF II, 28; FRED., Chr. III, 15; Lib. hist. Fr. 9.

115 GREG. TUR., HF II, 30.

116 GREG. TUR., HF II, 32; FRED., Chr. III, 23; Lib. hist. Fr. 16.

117 GREG. TUR., HF II, 37.

118 GREG. TUR., HF II, 38.

119 GREG. TUR., HF II, 40.

120 GREG. TUR., HF II, 40; FRED., Chr. III, 25.

121 GREG. TUR., HF II, 41; FRED., Chr. III, 26.

122 GREG. TUR., HF II, 42; FRED., Chr. III, 27; Lib. hist. Fr. 18.

123 GREG. TUR., HF II, 42: „*Interfectisque et aliis multis regibus vel parentibus suis primis, de quibus zelum habebat, ne ei regnum auferrent*“.

mohol pomôcť, keby potreboval.

Keď Chlodovig v roku 511 zomrel, ríšu zanechal svojim štyrom synom, Theuderichovi (511 – 534), Chlodomerovi (511 – 524), Childeberty (511 – 558) a Chlothacharovi (511 – 558), ktorí si ju rozdelili „*rovným dielom*“.¹²⁴ Theuderich bol z nich najstarší, ale nemanželský syn, Chlodovigov prvorodený legitímny syn Ingomer zomrel krátko po krste.¹²⁵ Kráľ Chlodomer padol v bitke proti Burgundom už v roku 524. Burgundi mu utáli hlavu, nabodli ju na oštep a vyzdvihli ju. Po jeho smrti si jeho brat Chlothachar vzal nielen jeho manželku Guntheuku, ale prisvojil aj kráľovský poklad.¹²⁶ Po Chlodomerovi zostali traja synovia Theudevald, Gunthar a Chlodovald, ktorí mali zdediť otcovu časť ríše. Kráľ Childeberty, ktorý synov nemal, a Chlothachar ich však v Paríži zajali a svojej kráľovnej matke Chrodechilde údajne poslali posla s nožnicami a mečom, aby si vybrala, či ich majú zabiť alebo ponechať nažive, ak sa stanú kňazmi.¹²⁷ Kráľovná vraj rozhodla, že ak nemajú zdediť trón, chce ich vidieť radšej mŕtvych než ostrihaných. Chlothachar po tejto odpovedi vzal najstaršieho, asi desaťročného chlapca a vlastnými rukami ho zrazil k zemi a zozadu prebodol nožom. Jeho sedemročný brat hľadal záchranu u Childeberta. Ten ho však zdrapil a priniesol ku Chlothacharovi, ktorý mu vrazil nôž do boku. Potom zabili aj ich sluhov a vychovávateľov. Prežil len najmladší Chlodovald, ktorého sa včas podarilo oslobodiť. Aby sa zachránil, sám si potom ostrihal vlasy a stal sa kňazom.¹²⁸ Zomrel niekedy po roku 560. Childeberty a Chlothachar si Chlodomerovu časť ríše rozdelili medzi sebou. Vzťahy však neboli dobré ani medzi bratmi. Ešte počas ťaženia proti Durinkom v roku 531 chcel kráľ Theuderich z neznámeho dôvodu zabiť Chlothachara, ktorý sa o jeho pláne včas dozvedel a na stretnutie prišiel ozbrojený.¹²⁹ Keď sa, naopak, začali šíriť zvesti, že Theudericha po víťazstve nad Hermenefredom zavraždili, jeho Frankovia ponúkli vládu Childebertovi, ktorý sa jej vzdal, keď sa ukázalo, že Theuderich žije.¹³⁰ Theuderich a Childeberty dokonca potom uzavreli dohodu, že proti sebe nikdy nevytiahnu s vojskom a vymenili si rukojemníkov z radov urodzených Galorimanov ako záruku, že ju neporušia. Spory medzi nimi aj naďalej pokračovali bez ohľadu na osudy rukojemníkov. Keď Theuderich v roku 534 ochorel, jeho syn Theudebert sa ponáhlal domov, aby ho zastihol ešte živého a zabezpečil si nástupníctvo. Jeho strýc Chlothachar a možno aj Childeberty ho totiž chceli o vládu pripraviť, ale Theudebert mal dostatočnú podporu svojich ľudí a ubránil sa.¹³¹ Childeberty si ho však v tom istom roku vybral za svojho dediča a spolu s ním vyrazil proti Chlothacharovi, s ktorým len dva roky dozadu bojoval v Hispánii proti Vizigótom. Chlothachar im nemohol čeliť a utiekol. Od zajatia a popravy ho zachránila len silná búrka s krupobitím. Childeberty a Theudebert ju považovali za Boží zásah, s Chlothacharom sa uzmierili a upustili od jeho

124 GREG. TUR., HF III, 1; FRED., Chr. III, 29; Lib. hist. Fr. 19.

125 GREG. TUR., HF II, 29.

126 GREG. TUR., HF III, 6 a III, 31; FRED., Chr. III, 36; Lib. hist. Fr. 21.

127 K významu dlhých vlasov u Merovingovcov pozri: WOOD 1994, s. 36-38; WALLACE-HADRILL, John Michael. *The Long-Haired Kings and other Studies in Frankish History*. London ; New York : Barnes & Noble, 1962, s. 156; EHLERS 2004, s. 15.

128 GREG. TUR., HF III, 18; FRED., Chr. III, 38; Vita sancti Chlodovaldi 5-7. In *MGH : SS rer. Merov 2*.

129 GREG. TUR., HF III, 7.

130 GREG. TUR., HF III, 9.

131 GREG. TUR., HF III, 23.

vraždy, hoci nepriateľstvo medzi nimi naďalej pokračovalo.¹³² Keď Theudebert v roku 548 predčasne zomrel, kráľom sa stal jeho zhruba len trinásťročný a chorľavý syn Theudebald (548 – 555).¹³³ Po smrti kráľa Chlodomera a vražde jeho synov, smrti kráľa Theudericha, jeho syna Theudeberta a jeho syna ochrnutého Theudebalda,¹³⁴ a nakoniec v roku 558 aj smrti Childeberta sa počet mužských dedičov výrazne znížil a Franská ríša mala po 44 rokoch opäť jedného kráľa, ktorým bol Chlothachar.¹³⁵

Starnúci Chlothachar, ktorý po prevzatí vlády nad celou ríšou poslal Childebertovu manželku a ich dve dcéry do vyhnanstva, mal s rôznymi manželkami sedem synov – Gunthara, Childericha, Chariberta, Gunthramna, Sigiberta, Chilpericha a Chramna. Chramn, Gunthar a Childerich zomreli ešte za jeho života. Okolnosti smrti Gunthara a Childericha nie sú známe. Chramn sa proti otcovi spojil so strýcom Childebertom, ale bitku v Bretónsku v roku 560, kam ušiel, prehral a pri záchrane manželky a dcér ho zajali. Chlothachar ich dal potom všetkých upáliť v dome, kde ich držali, len Chramna predtým zadusili, asi aby netrpel.¹³⁶ Po smrti Chlothachara v tom istom roku sa ríša opäť rozdelila medzi Chilpericha I. (561 – 584), Sigiberta I. (561 – 575), Gunthramna I. (561 – 592) a Chariberta I. (561 – 567). Najstarší Charibert mal len jedného syna, ktorý zomrel krátko po narodení. Keďže sa oženil až so štyrmi ženami, z toho dvoma sestrami, biskup Germanus ho aj so ženou vyobcoval z cirkvi. Zomrel krátko po smrti svojej manželky, „*zasiahnutej Božím súdom*“, ktorú nechcel opustiť,¹³⁷ asi v roku 567. Jeho časť ríše si zvyšní traja bratia rozdelili. Spory o územia medzi Chilperichom, Sigibertom a Gunthramnom postupne prerástli do dlhotrvajúcej vojny. Keď Sigibert v roku 575 došiel až k Parížu, miestni Frankovia opustili svojho Chilpericha, ktorý sa stiahol do Tournai, a Sigiberta dvihli na štíte ako svojho nového kráľa. Po tomto veľkom víťazstve ho však cestou do Tournai, kde chcel svojho polovičného brata zajať a zabiť, zabili otrávenými nožmi dvaja vrahovia, ktorých najala Chilperichova manželka Fredegunda.¹³⁸ Vládu po ňom prevzal jeho jediný syn Childebert II. (575 – 595), ktorý tiež nejaký čas bojoval proti Gunthramnovi.

Kráľ Chilperich mal tri manželky. S prvou Audoverou a tretou Fredegundou mal osem synov, prežil však len jediný. Najstarší Theudebert padol už v roku 575 počas vojny svojho otca proti Sigibertovi a Gunthramnovi.¹³⁹ Druhý syn Merovech nevykonal úlohy, ktorými ho poverili, a keď sa oženil s Brunhildou, manželkou jeho strýca Sigiberta, Chilperich ho zajal a uväznil. Potom ho nechal ostriať, obliecť do kňazského rúcha a vysvätiť za kňaza. V roku 577 ho však dala zabiť Fredegunda.¹⁴⁰ Chilperich mal s Fredegundou troch malých synov, ktorí zomreli na mor, Samson v roku 577¹⁴¹

132 GREG. TUR., HF III, 28 a 31.

133 GREG. TUR., HF III, 36.

134 GREG. TUR., HF IV, 9.

135 GREG. TUR., HF IV, 14; FRED., Chr. III, 53; MAR. AVENT., Chr. a. 558.

136 GREG. TUR., HF IV, 16 a 20; FRED., Chr. III, 54; MAR. AVENT., Chr. a. 560.

137 GREG. TUR., HF IV, 26: „*Sed cum eam rex relinquere nollit, percussa iudicio Dei obiit*“.

138 GREG. TUR., HF IV, 51; FRED., Chr. III, 71; MAR. AVENT., Chr. a. 560; PAULUS DIACONUS, Historia Langobardorum III, 10. In *SS rer. Lang.*

139 GREG. TUR., HF IV, 50.

140 GREG. TUR., HF IV, 14 a 18 a VIII, 10; MAR. AVENT., Chr. a. 578.

141 GREG. TUR., HF V, 22; FRED., Chr. III, 84.

a Chlodobert spolu s Dagobertom v roku 580.¹⁴² Svojho posledného syna Chlodoviga dal Chilperich na popud Fredegundy zajať a uväzniť. Vo väzení ho potom niekto zabil nožom, ale kráľovi oznámili, že spáchal samovraždu. Keďže jeho matku Audoveru potom takisto zabili a jeho sestru Basinu poslali do kláštora,¹⁴³ Chlodovig sa zjavne sám nezabil. Za jeho smrťou stála opäť Fredegunda. Kráľa Chilpericha v roku 484 počas lovu dohodol na smrť neznámy útočník¹⁴⁴ a zjavne išlo o pomstu za vraždu Sigiberta. Objednávateľom vraždy bola najskôr Sigibertova manželka Brunhilda, ale niektorí z toho obviňovali aj Fredegundu.¹⁴⁵ Keďže Chilperichov ďalší syn Theuderich zomrel ako dvojročný,¹⁴⁶ jeho korunu zdedil jeho posledný a najmladší syn Chlothar II. (584 – 629). Regentom Chlothara II. bola jeho matka Fredegunda, ktorá sa neúspešne pokúšala zavraždiť Gunthramna,¹⁴⁷ Brunhildu¹⁴⁸ aj Childeberta II.¹⁴⁹

Starosti s nástupníctvom mal aj kráľ Gunthramn. Jeho nemanželského syna Gundobada dala otráviť jeho manželka Marcatruda, keď kráľovi porodila legitímneho syna. Ten však krátko potom tiež zomrel.¹⁵⁰ Gunthramn zapudil Marcatrudu a oženil sa s inou ženou, s ktorou mal ďalších dvoch synov Chlothara a Chlodomera, ktorí v roku 577 zomreli tiež ako maloletí.¹⁵¹ Keďže všetci jeho synovia zomreli predčasne, jeho časť ríše po ňom zdedil synovec Childebert II.,¹⁵² ktorý však o tri roky nato takisto zomrel. Childebertov syn Theudebert II. (595 – 612) zdedil Austrasiu a ďalší syn Theuderich II. Burgundsko. Medzi bratmi vypukla vojna, Theudebert prehral a bol uväznený a zavraždený aj so synom Merovechom, ktorému rozbili hlavu o kameň. Zavraždili ho pravdepodobne na príkaz jeho starej mamy Brunhildy.¹⁵³ Lenže víťazný Theuderich zomrel nasledujúceho roku na úplavicu¹⁵⁴ a jeho maloletý syn Sigibert II. (613), za ktorého vládla opäť Brunhilda, rozhodujúcu bitku s praprastrýkom Chotharom II. Prehral, Chlothar II. ho dal aj s jeho bratom Corbom a prababkou popraviť, jeho ďalšieho brata Merovecha ušetril a ďalší brat Childebert stihol utiecť. Rok a okolnosti ich smrti nie sú známe.¹⁵⁵ Po Chlotharovi II. zjednotenú ríšu zdedili jeho synovia Charibert II. a Dagobert I. V 7. storočí sa počet kráľovrážd už výrazne znížil (medzi obeť však patrilo možno aj Charibert II. v roku 632; v roku 632 Chilperich, synovec Dagoberta I.; v roku 675 kráľ Childerich II. a jeho syn Dagobert; a v roku 679 kráľ Dagobert II.) Pokles a napokon úplný koniec zabíjania zrejme súvisel s presadením kresťanstva a silnejšou pozíciou cirkvi v 7. a 8. storočí.¹⁵⁶

142 GREG. TUR., HF V, 34; FRED., Chr. III, 84.

143 GREG. TUR., HF V, 39 a VIII, 10.

144 GREG. TUR., HF VI, 46; FRED., Chr. IV, 3.

145 GREG. TUR., HF VII, 7.

146 GREG. TUR., HF VI, 36.

147 GREG. TUR., HF VII, 18; VIII, 44 a IX, 3.

148 GREG. TUR., HF VII, 20.

149 GREG. TUR., HF VIII, 29 a X, 18.

150 GREG. TUR., HF IV, 25.

151 GREG. TUR., HF V, 17; MAR. AVENT., Chr. a. 577.

152 FRED., Chr. III, 78 a IV, 14-16.

153 FRED., Chr. IV, 38; Lib. hist. Fr. 38.

154 FRED., Chr. IV, 39.

155 FRED., Chr. IV, 42; Lib. hist. Fr. 39.

156 EHLERS 2004, s. 23.

Z prostredia Franskej ríše sú známe aj pokusy uchvátiť trón skutočnými či falošnými príbuznými franských kráľov. Niekedy po roku 532 si nároky na Theuderichov trón robil istý Munderich, ktorý vyhlasoval, že je z kráľovskej rodiny a naozaj si získal podporu. Theuderich ho chcel pôvodne nalákať a zabiť, keď sa mu to ale nepodarilo, vyslal proti nemu vojsko. Munderich sa so svojimi stúpenkami utiahol do pevnosti Vitry. Theuderich mu dal záruky, že ho nezabije, ak sa vzdá, a v tejto veci jeho posol dokonca prisahal na oltár. Ani táto lešť však nevyšla, Munderich padol v boji a jeho majetku sa potom zmocnil Theuderich.¹⁵⁷ Theuderich z neznámych dôvodov zabil mečom aj svojho príbuzného Sigivalda a nariadil aj popravu jeho syna Sigivalda II., ktorému život zachránila len Theudebertova milosť a Theuderichova smrť.¹⁵⁸ Pomerne vysoký počet legitímnych i nelegitímnych potomkov v kráľovskom rode využil aj Gundovald, ktorý sa okolo roku 584 s byzantskou podporou a zlatom vylodil v Massilii (Marseille) a tvrdil, že je synom Chlothachara I. Napriek tomu, že dosiahol značné úspechy a získal si podporu v južnej Galii, hoci z veľkej časti kúpenú za peniaze cisára Maurikia,¹⁵⁹ kráľ Gunthramn ho nakoniec porazil a dal popraviť.¹⁶⁰ Vyzývateľom Childeberta II. bol Rauching, ktorý takisto neuspel a v roku 587 prišiel o život.¹⁶¹

Burgundi

Po smrti Gibiku (okolo roku 407), kráľa Burgundov¹⁶², ktorý je viac známy z neskoršej germánskej epiky než z dobových prameňov, vládli jeho synovia Gundomar, Gislahar a Gundahar,¹⁶³ nie je však jasné, či spolu alebo postupne. Prvým kráľom doloženým písomnými prameňmi je až Gundahar, ktorý sa stal ďalším z radu z mocných Germánov na území Rímskej ríše, keď napríklad v roku 411 s Alanom Goarom vyhlásili už spomínaného Jovina v Mogontiacu (Mainz) za cisára.¹⁶⁴ Práve jeho veľká moc bola dôvodom, že wormskú ríšu Burgundov v roku 436 zničili Huni v službách vojvodu Aetia.¹⁶⁵ Aetius potom presunul Burgundov už ako spojencov do Sapaudie v južnej Galii a pod vedením nového kráľa Gundericha (Gundovech) (? – 473) bojovali s Aetiom, Vizigótmami a Frankmi proti Hunom na Katalaunských poliach. Nie je známe, či Gunderich bol synom Gundahara alebo jeho príbuzným. Aliterácia a prvá zložka oboch mien môže túto možnosť naznačovať.¹⁶⁶ Po Aetiovej vražde v roku 454 kráľ Gunderich obnovil nezávislosť Burgundskej ríše. Po jeho smrti prevzal vládu jeho brat Chilperich I. (473 – 480). Vládal v mene alebo namiesto svojich synovcov Godomara, Gundobada, Chilpericha II. a Godegisela. O Godomarovi nevieme nič,¹⁶⁷ Chilpe-

157 GREG. TUR., HF III, 11; FRED. Chr. III, 36.

158 GREG. TUR., HF III, 23.

159 K „afére“ Gundovald pozri: GOFFART, Walter. Byzantine Policy in the West under Tiberius II and Maurice : The Pretenders Hermenegild and Gundovald (579 – 585). In *Traditio*, 1957, roč 13, s. 73-118; EWIG, Eugen. *Die Merowinger und das Imperium*. Opladen : Westdeutscher Verlag, 1983, s. 33-42.

160 GREG. TUR., HF VII, 38; FRED., Chr. IV, 2.

161 GREG. TUR., HF IX, 9.

162 K dejinám Burgundov pozri: KAISER, Reinhold. *Die Burgunder*. Stuttgart : Kohlhammer, 2004; KAMP, Hermann. *Burgund. Geschichte und Kultur*. München : Beck, 2011.

163 Lex Burgundionum, III. Leges Burgundionum. In *MGH : Leges nationum Germanicarum 2, 1*. De SALIS, Ludwig Rudolf (ed.). Hannover : Hahnian, 1892.

164 OLYMP, fr. 17. GREG. TUR., HF II, 9.

165 PROSP., Chr. 1322.

166 GREG. TUR., HF II, 28. Hovorí o príbuznosti s Athanarichom, vodcom gótskych Tervingov v 4. storočí.

167 GREG. TUR., HF III, 1. *Passio sancti Sigismundi regis 2* pozná len dvoch kráľov, Gundobada, ktorý vládol dvom

richa II. zabil mečom Gundobad. Nie je však jasné, kedy, kde a či vôbec bol Chilperich II. kráľom. Jeho manželku dal vraj Gundobad hodiť do vody s kameňom uviazaným okolo krku a obe ich dcéry vyhnal z dvora.¹⁶⁸ Chroma sa stala mníškou a s Chrodechildou (Klotilda) sa v roku 492 oženil franský kráľ Chlodovig. Vďaka tejto svadbe mohol potom zasahovať do záležitostí Burgundskej ríše, ako aj do vecí kráľovskej rodiny. Ríšu si po smrti Chilpericha II. rozdelili Gundobad (473 – 516) a Godegisel (473 – 501). Gundobad vládol v Lugdune (Lyon) a Godegisel v Genave (Ženeva). Na prelome storočí vypukli medzi nimi spory a Godegisel hľadal pomoc u Frankov. Údajne sa jeho vojsko počas bitky v roku 500 spojilo s franským a spolu tak Gundobada porazili. Gundobad musel súhlasiť s platením tribútu Chlodovigovi, ale len čo sa z porážky zotavil, už v roku 501 vyrazil s vojskom proti Godegiselovi do Vienny. Godegisel hľadal záchranu v kostole, ale zabili ho tam aj s ariánskym biskupom.¹⁶⁹ Gundobad po jeho smrti zjednotil Burgundskú ríšu a po jeho prirodzenej smrti sa jeho nástupcom stali synovia Sigismund a Godomar II. Sigismund dal asi v roku 522 zabiť svojho syna Sigericha a dôvody tejto vraždy spomína Gregor z Tours.¹⁷⁰ Matkou Sigericha bola Ostrogotha, dcéra ostrogótskeho kráľa Theodoricha,¹⁷¹ ktorá zomrela niekedy pred rokom 516. Vzťahy novej Sigismundovej manželky a Sigericha neboli veľmi dobré. Správala sa k nemu závistlivo a Sigerich ju raz vraj urazil. Presvedčila kráľa Sigismunda, že jeho syn ho chce pripraviť o moc i život. Kráľ dal preto Sigericha uškrtiť a vraždu vykonali dvaja sluhovia kusom látky. Sigismund si však potom smrť svojho syna veľmi vyčítal. Keď v roku 523 synovia franského kráľa Chlodoviga a Chrodechily začali proti Burgundom vojnu, Sigismund so ženou a deťmi padol po prehratej bitke do zajatia a vláda nad Burgundmi pripadla Godomarovi.¹⁷² Kráľ Chlodomer dal v roku 524 Sigismunda a jeho rodinu popraviť a ich mŕtvolu aj napriek varovaniu opáta Avita hodili do studne. Aj pre tento zločin vraj Chlodomer v ďalšej bitke s Burgundmi padol. Frankovia však zvíťazili a Godomar musel aspoň na pár rokov uznať franskú nadvládu. V roku 534 ho Frankovia porazili znova. Godomar ušiel a jeho ďalšie osudy, rok a okolnosti smrti nie sú známe.¹⁷³ Jeho útekom končí samostatnosť Burgundskej ríše a moc a kráľovskú korunu tejto krajiny získali Merovingovci.

Durinkovia

O kráľovskej rodine Durinkov¹⁷⁴ veľa nevieme. Prvým kráľom, ktorého spomínajú Gregor z Tours, Venantius Fortunatus a longobardské pramene, bol Bisin. Vládol za čias Childericha, teda v druhej polovici 5. storočia.¹⁷⁵ Gregor z Tours spomína aj jeho manželku Basinu, ktorá vraj ušla za Childerichom a stala sa jeho ženou. Dejiny Lon-

častiam ríše, a Godegisela, ktorý vládol jednej. In *MGH SS : rer. Merov.* 2.

168 GREG. TUR., HF II, 28; FRED., Chr. III, 17; Lib. hist. Fr. 11.

169 GREG. TUR., HF II, 32-33; FRED., Chr. III, 23; MAR. AVENT., Chr. a. 500; Lib. hist. Fr. 16.

170 GREG. TUR., HF III, 5; FRED., Chr. III, 33; MAR. AVENT., Chr. a. 522.

171 ENNOD., Vita Epiphani 163; ENNOD., Paneg. dict. Theod. 10, 54; ANON. VALES., Pars post. 63.

172 GREG. TUR., HF III, 6; FRED. Chr. III, 34; MAR. AVENT., Chr. a. 523 a 524; Lib. hist. Fr. 20.

173 GREG. TUR., HF III, 11; FRED. Chr. III, 36; MAR. AVENT., Chr. a. 534.

174 K Durinkom pozri: GRAHN-HOEK, Heike. Stamm und Reich der frühen Thüringer nach den Schriftquellen. In *Zeitschrift des Vereins für Thüringische Geschichte*, roč. 56, 2002, s. 7-90.

175 GREG. TUR., HF II, 12; FRED., Chr. III, 11; VENANTIUS FORTUNATUS, Vita sanctae Radegundis 2 (ďalej VENANT. FORTUN.). Venanti Honori Clementiani Fortunati presbyteri Italici Opera poetica. In *MGH : AA 4/1*. LEO, Friedrich (ed.). Berolini : Weidmann, 1881.

gobardov v gotajskom kódexe z 9. storočia spomínajú kráľa Durinkov Pissu a jeho manželku Meniu, ktorá bola matkou neskoršieho longobardského kráľa Audoina z rodu Gausovcov.¹⁷⁶ Vzhľadom na podobnosť mien sa skôr zdá, že Bisin a Basina boli súrodenci, u ktorých sa vyhnaný Childerich schovával, a nie manželia. Nie je tiež úplne isté, či je Gregorov Bisin totožný s Pissom z longobardskej tradície, pretože Audoin sa narodil až okolo roku 500. Tento zrejme „mladší“ Bisin mal okrem dcéry troch synov, Badericha, Berthachara a Hermenefreda. Po otcovej smrti, ktorej rok nie je známy, si bratia ríšu rozdelili. Hermenefred, ktorý sa oženil s Amalabergou, neterou ostrogótskeho kráľa Theodoricha,¹⁷⁷ asi v roku 529 porazil a zabil Berthachara. O rok neskôr, podnecovaný vraj svojou manželkou, vytiahol s podporou franského kráľa Theudericha aj proti Baderichovi. Baderich bitku prehral a sám „zahynul mečom“, čo môže znamenať aj to, že ho zabili až po bitke, teda popravili.¹⁷⁸ Baderichove dcéry Aregunda a Ingunda sa neskôr stali manželkami Chlothachara. Hermenefred údajne nespĺnil svoju časť dohody, a preto Theuderich aj s bratom Chlothacharom a synom Theudebertom vpadli na územie Durinkov. Hermenefred v bitke pri rieke Unstrut utrpel veľké straty a z bojiska utiekol. Theuderich tak zajal aspoň Berthacharovu dcéru Radegundu, s ktorou sa neskôr oženil, aj jeho syna, ktorého dal neskôr zavraždiť.¹⁷⁹ Porazenému Hermenefredovi nariadil, aby za ním prišiel uzavrieť dohodu. Keď sa obaja králi asi v roku 534 stretli a rozprávali na hradbách Tolbiacu (Zülpich), „niekto“ Hermenefreda strčil a zhodil dole. Gregor nevedel alebo nechcel povedať, kto ho zabil, ale pripustil, že v tom mal prsty Theuderich.¹⁸⁰ Smrťou Hermenefreda skončila aj ríša Durinkov a jeho vdova Amalaberga aj so synom Amalafredom a dcérou ušli do Ravenny k Ostrogótom, odkiaľ ich potom Belisarios odviekol do Konštantínopola. Amalafredova sestra sa mala v roku 551 vydať za Audoina, nie je však jasné, či k svadbe naozaj došlo. Longobardská tradícia za Alboinovu matku označuje Rodelindu. Ak by bola totožná s Amalafredovou sestrou, narážame na vážny chronologický problém a musíme zodpovedať otázku, aký starý bol Alboin v roku 552, pretože v tom čase bol alebo by mal byť už (skoro) dospelý. Po vojne Longobardov s Gepidmi sa Amalfred už viac nespomína a zdá sa, že padol v bitke. Jeho syn sa volal Artachis, ale o ňom sa nevie nič.¹⁸¹

Heruli

Prvým kráľom Herulov,¹⁸² ktorého spomínajú dva na sebe nezávislé pramene, Prokopios a longobardská tradícia,¹⁸³ bol Rodulf. Po roku 510 padol v bitke proti Longo-

176 Historia Langobardorum codicis Gothani 5 (ďalej Hist. Lang. c. Goth.). In *SS rer. Lang.*: „Mater autem Audoin nomine Menia uxor fuit Pissae regis.“

177 IORD., Get. 299; GREG. TUR., HF III, 4; ANON. VALES., Pars post. 70.

178 GREG. TUR., HF III, 4; FRED., Chr. III, 32.

179 GREG. TUR., HF III, 7.

180 GREG. TUR., HF III, 8; FRED., Chr. III, 32; Lib. hist. Fr. 22.

181 VENANT. FORTUN., Carminum Appendix, Ad Artachin.

182 K dejinám Herulov pozri: SCHWARCZ, Andreas. Die Heruler an der Donau. In PABST, Christiane M. (ed.) *Sprache als System und Prozess: Festschrift für Günter Lipold zum 60. Geburtstag*. Wien: Edition Praesens, 2005, s. 504-512; STEINACHER, Roland. The Herules: Fragments of a History. In CURTA, Florin (ed.) *Neglected Barbarians* (ďalej *Neglected*). Turnhout: Brepols, 2010, s. 319-360; SARANTIS, Alexander. The Justinianic Herules: From Allied Barbarians to Roman Provincials. In *Neglected*, s. 361-402.

183 PROC., BG II, 14; Hist. Lang. c. Goth. 4; PAUL. DIAC., HL I, 20; Origo gentis Langobardorum 4 (ďalej Or. g. Lang.). In *MGH: SS rer. Lang.*

bardom a víťazní Longobardi sa zmocnili jeho zástavy (*bandum*) a bojovej prilby.¹⁸⁴ Heruli teda stratili niektoré alebo všetky atribúty a symboly kráľovskej moci. Ďalším kráľom Herulov, ktorí už ako rímski spojenci dostali od cisára Anastasia územie pri Bassiane v provincii Pannonia II a neskôr od Justiniána pri Singidune (Belehrad) v Moesii, bol Gretes. Do pozornosti byzantských autorov sa dostal len preto, že v Konštantínopole prijal kresťanstvo. Zomrel pravdepodobne počas morovej epidémie niekedy v rokoch 541 – 542¹⁸⁵ a novým kráľom sa stal Ochos. Mená týchto dvoch kráľov zrejme nie sú germánske.¹⁸⁶ Ochos skončil takým podivným spôsobom, že sa uvažuje o jeho sakrálnej kráľovražde.¹⁸⁷ Podľa Prokopia ho totiž Heruli v roku 545 zabili údajne bez dôvodu, vraj len preto, že už viac nechceli mať kráľa. Potom však usúdili, že kráľa predsa len potrebujú. Vyslali preto poslov na Thulé (Škandinávia), kam sa po porážke od Longobardov odsťahovala Rodulfova rodina s časťou kmeňa, aby odtiaľ priviedli „niekoho s kráľovskou krvou“. Medzitým však začali pochybovať, či je vhodné zvoliť kráľa bez súhlasu cisára. Preto vyslali iné posolstvo k Justiniánovi, aby im kráľa vybral. Cisár im z Konštantínopola poslal Suartu. Heruli ho poslúchali len pár dní, pretože čoskoro prišla správa o vracajúcich sa Heruloch zo Škandinávie s kráľom Datiom a jeho bratom Aordom. Suartas prikázal Herulom, aby Datia zabili, ale väčšina z nich prešla k Datiovi a Suartas musel utiecť k Byzantíncom. Keď im nahnevaný Justinián pohrozil, že im Suarta dosadí silou, utiekli aj s Datiom k neďalekým Gepidom.¹⁸⁸ Herulská vzburá skončila v roku 550 alebo 551, keď v bitke zvíťazili Heruli verní cisárovi. Aordus padol a väčšina vzbúrencov sa vrátila do rímskych služieb. Suartas sa po potlačení vzbury už kráľom zjavne nestal a spolu s Datiom, ktorý možno taktiež padol v bitke, bol posledným herulským kráľom. Heruli sa o niekoľko rokov neskôr vzdali svojej kmeňovej identity a splynuli s provinciálmi.

Longobardi

V prameňoch je ako prvý longobardský kráľ bezpečne doložený až Tato (? – 510).¹⁸⁹ Jeho predchodcovia Lethuc, podľa ktorého sa celá dynastia nazývala Lethingovci, Hildeoc, Gudeoc a Claffo sa spomínajú len v longobardskej tradícii a žiadne iné pramene ich existenciu nepotvrdzujú. S výnimkou Lethuca, ktorý mal vládnuť štyridsať rokov, nie je ani z longobardských prameňov známa dĺžka ich vlády ani rok nástupu a úmrtia. Jedinými spoľahlivými časovými údajmi z tohto obdobia je len príchod Longobardov do Rugilandu po roku 489 a ich víťazstvo nad Herulmi okolo

184 PAUL. DIAC., HL I, 20.

185 GOFFART 2006, s. 209.

186 MAENCHEN-HELFEN, Otto J. Germanic and Hunnic Names of Iranian Origins. In *Oriens*, 1957, roč. 10, č. 2, s. 281; WAGNER, Norbert. Herulische Namenprobleme. Givrus, Datus und aderes. In *Beiträge zur Namenforschung, Neue Folge*, 1981, roč. 16, č. 4, s. 406-421.

187 WENSKUS 1961, s. 470.

188 PROC., BG II, 15.

189 K dejinám Longobardom pozri: BÓNA, István. Die Langobarden in Ungarn. In *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 1956, roč. 7, s. 183-242; WERNER, Joachim. *Die Langobarden in Pannonien*. München : C.H. Beck, 1962; BÓNA, István. *The Dawn of the Dark Ages – The Gepids and Lombards in the Carpathian Basin*. Budapest : Corvina, 1976; MENGHIN, Wilfried. *Die Langobarden. Geschichte und Archäologie*. Stuttgart : Konrad Theiss Verlag, 1985; CHRISTOU, Konstantinos P. *Byzanz und die Langobarden. Von der Ansiedlung in Pannonien bis zur endgültigen Anerkennung (500 – 680)*. Athens : St. D. Basilopoulos, 1991; CHRISTIE, Neil. *The Lombards. The ancient Longobards*. Oxford; Malden MA : Blackwell, 1998; POHL, Walter – ERHART, P. (eds.). *Die Langobarden. Herrschaft und Identität*. Wien : ÖAW, 2005.

roku 510. Kráľa Tata krátko po víťazstve zabil z neznámych dôvodov Vacho (510 – 539). Podľa longobardskej tradície bol Vacho synom Vinigesu (Unichis) a Viniges bratom Tata. Vacho zavraždil svojho strýka kráľa Tata „*so Zuchilom*“ (*Tatonem regem barbanem suum cum Zuchilone*), z čoho nie je jasné, či zabil Tata aj Zuchila alebo zabil Tata v spolupráci so Zuchilom. Nevie sa, kto bol Zuchilo, zaiste však bol niekto významný, pretože by ho inak nespomínali. Podľa longobardských prameňov sa potom Vacho zbavil aj Tatovho syna Hildigesu, ktorý sa zachránil útekou ku Gepidom, kde zostal až do smrti a jeho prítomnosť bola zámenkou k vojne. Prokopios zachytil tieto udalosti veľmi podobne, ale s niekoľkými dôležitými rozdielmi. Podľa neho sa po Vachovej smrti mal stať kráľom jeho „*bratranec*“ (*anepsios*) Risiulf. Keď sa však Vachovi v roku 439 narodil syn Valthari, vyhnan Risiulf a neskôr ho dal zavraždiť. Risiulf mal dvoch synov. Prvý zomrel asi prirodzenou smrťou, druhý Hildiges utiekol krátko pred Vachovou smrťou k Slovanom, Gepidom a nakoniec do Konštantínopola.¹⁹⁰

Prvou Vachovou manželkou bola Radegunda (*Ranigunda, Raicunda*), dcéra kráľa Bisina a Menie, no z tohto zväzku nemali žiadnych potomkov. Druhou ženou bola Ostrogotho (*Austrigusa*), dcéra gepidského kráľa Elemunda. S ňou mal Vacho dve dcéry, Visigardu a Valderadu, ktoré sa neskôr stali manželkami franských kráľov Theudeberta a Theudebalda. Tretou ženou bola Salinga, dcéra nomenovaného herulského kráľu, s ktorou mal syna Valthariho (539 – 546).¹⁹¹ Regentom malého kráľu sa stal Audoin z rodu Gausovcov, ktorý už za Vachovho života musel patriť do kruhu jeho najbližších podporovateľov.¹⁹² Ak sa gotajský kódex nemýli, stal sa ním preto, že bol vzdialeným nevlastným strýcom Valthariho. Po jeho predčasnej smrti Audoin (546 – 565) nebol jediným uchádzačom o trón. Vyhnatý Hildiges, či už bol Tatov alebo Risiulfov syn, mal lepší nárok na korunu, nikdy sa ho nevzdal a v roku 551 sa zapojil do vojny na strane Gepidov. Keď v roku 552 víťazní Longobardi uzavreli s Gepidmi mier, Audoin žiadal Thorisinda, aby mu na dôkaz ich večného priateľstva vydal Hildigesu. Thorisind ho po porade s poprednými Gepidmi odmietol vydať, pretože by sa poškvrnili „*velkým zločinom*“, pretože bolo zjavne proti ich zákonom vydať niekoho, koho už raz prijali ako hosťa. Kráľ ale nechcel Longobardom ani cisárovi dať zámenku na novú vojnu, preto si od Audoina vyžiadal Ostrogotha, právoplatného dediča gepidskej koruny, čo Longobardi taktiež zrejme z rovnakého dôvodu odmietli. Audoin a Thorisind teda Hildigesu ani Ostrogotha nevydali, no tajne sa dohodli, že ich majú zavraždiť, čo napokon aj vykonali.¹⁹³ Prokopios nepoznal Ostrogotha a nič o ňom nevedel, určite sa však veľa počul alebo sa dokonca s Hildigesom stretol. Preto mu venoval toľko priestoru a sledoval jeho osudy až do úplného konca, hoci podrobnosti jeho vraždy spomenúť nechcel, hoci ich poznal.

Okolo roku 565 po Audoinovi nastúpil jeho syn Alboin, ktorého v Itálii už v roku 572 zavraždil jeho štítonoš (*skilpor*) a príbuzný (*conlactaneus*) Hilmiges. Vraj bol aj mi-

190 Edictum Rothari, Prologus (ďalej Edictum Rothari). *Leges Langobardorum*. In *MGH: Leges (in Folio) 4*. PERTZ, Georg Heinrich (ed). Hannoverae: Hahnian, 1867; Or. g. Lang. 4; Hist. Lang. c. Goth. 4; PAUL. DIAC., HL I, 21, ktorý však zle pochopil *Origo gentis Langobardorum* a zo Zuchila spravil Vachovho otca a teda Tatovho brata. Nedá sa tiež úplne vylúčiť, že Zuchilo a Risiulf je tá istá osoba. PROC., BG III, 35.

191 Or. g. Lang. 4; Hist. Lang. c. Goth. 4, PAUL. DIAC., HL I, 21.

192 CHRISTOU 1991, s. 76.

193 PROC., BG IV, 27.

lencom jeho manželky Rosamundy,¹⁹⁴ dcéry gepidského kráľa Kunimunda, ktorú zajačili a odvliekli v roku 567. Alboin vraj vtedy Kunimunda zabil vlastnou rukou a z jeho lebky si dal urobiť čašu. Počas jednej z hostín údajne prikázal Rosamunde, aby sa z nej napila so slovami, nech pije veselo s otcom.¹⁹⁵ Tento príbeh je možno vymyslený, aby dali Rosamunde dôvod na vraždu, osobná pomsta je však rovnako pravdepodobná. Nie je tiež vylúčené, že Hilmiges a Hildiges boli príbuzní, napríklad otec a syn. Po Alboinovej vražde sa chcel vlády ujať Hilmiges zjavne preto, aby si zabezpečil beztrestnosť, ale Longobardi ho odmietli.

S Rosamundou, svojou novou ženou, jej dcérou Albsuinthou, „mnohými“ Gepidmi a kráľovským pokladom utiekol do Ravenny. Pri úteku mu pomohol Longinus, byzantský prefekt Ravenny. Keď však pre to hrozil konflikt s Longobardmi, Longinus dal Hilmigesa aj Rosamundu zabiť.¹⁹⁶ Albsuinthu aj s longobardským pokladom poslal loďou do Konštantínopola.¹⁹⁷ Longobardi si potom zvolili za kráľa Clepha (573 – 574) z veľmi urodzeného rodu, ktorého už po roku a šiestich mesiacoch vlády zavraždil jeho sluha.¹⁹⁸ Dôvody mohli byť osobné, sluha však mohol konať aj v záujme niekoho iného, keďže Cleph dal popraviť alebo vyhnal mnohých Rimanov. Longobardi po jeho vražde nemali kráľa desať rokov a až pod tlakom okolností si za nového kráľa zvolili Clephovho syna Authariho (584 – 590),¹⁹⁹ ktorý sa oženil s Theudelindou, dcérou bavorského vojvodu Garibalda a Vachovej dcéry Valderady. Authari sa tak prihlásil k dynastii Lethingovcov a posilnil svoju legitimitu. Zomrel už po siedmich rokoch vlády a údajne ho otrávil.²⁰⁰ Kráľom sa potom stal vojvoda Agilulf (590 – 616), ktorý sa s Theudelindou oženil z rovnakého dôvodu ako Authari.²⁰¹ Agilulf vládol dlhých 26 rokov, jeho syn Adaloald (616 – 626), ktorého dal korunovať už ako ročného v roku 603,²⁰² samostatne len desať. Keďže trpel duševnou poruchou, zosadil ho Ariold (626 – 636), ktorého si Longobardi zvolili za nového kráľa. Adaloald krátko nato zomrel v Ravenne a dôvody jeho smrti nie sú známe.²⁰³

Gepidi

K dejinám Gepidov²⁰⁴ sa zachovalo málo prameňov a ani tie k nim nie sú vôbec naklonené. Po smrti Attilu obnovil Gepidskú ríšu Ardarich, ktorý sa spomína ako ich prvý

194 Or. g. Lang. 5; Hist. Lang. c. Goth. 5; PAUL. DIAC., HL II, 28; AGN., Lib. Pont. 96; GREG. TUR., HF IV, 41; FRED., Chr. III, 66; IOH. BICL., Chr. a. 573, 1; Prosp. Cont. Havn. 5; MAR. AVENT., Chr. a. 572.

195 PAUL. DIAC., HL II, 28; AGN., Lib. pont. 96.

196 Or. g. Lang. 5; Hist. Lang. c. Got. 5; PAUL. DIAC., HL II, 29; AGN., Lib. pont. 96; Prosp. Cont. Havn. 5; GREG. TUR., HF IV, 41; IOH. BICL., Chr. a. 573, 1; MAR. AVENT., Chr. a. 572.

197 Or. g. Lang. 5; Hist. Lang. c. Got. 5; PAUL. DIAC., HL II, 30; AGN., Lib. pont. 96.

198 Or. g. Lang. 6; Hist. Lang. c. Got. 6; PAUL. DIAC., HL II, 31; MAR. AVENT., Chr. a. 574; Prosp. Cont. Havn. 6.

199 Or. g. Lang. 6; Hist. Lang. c. Got. 6; PAUL. DIAC., HL III, 16; Prosp. Cont. Havn. 8

200 PAUL. DIAC., HL III, 35.

201 Or. g. Lang. 6; Hist. Lang. c. Got. 6; PAUL. DIAC., HL III, 35; Prosp. Cont. Havn. 14-15; FRED., Chr. IV, 13.

202 PAUL. DIAC., HL IV, 30.

203 PAUL. DIAC., HL IV, 41; FRED., Chr. IV, 49.

204 K dejinám Gepidov pozri: DICULESCU, Constantin C. *Die Gepiden, Bd. I.* Halle a. d. Saale : Karras, Kröber & Nietschmann ; Leipzig : C. Kabitsch, 1922; SEVIN, Heinrich. *Die Gebiden.* München, 1955; CSALLÁNY, Dezső. *Archäologische Denkmäler der Gepiden im Mitteldonaubecken (454 – 568 u. Z.).* Budapest : UAW, 1961; POHL, Walter. *Die Gepiden und die Gentes an der mittleren Donau nach dem Zerfall des Attilareiches.* In WOLFRAM, Herwig – DAIM, Falko (eds.) *Die Völker an der mittleren und unteren Donau im 5. und 6. Jahrhundert.* Wien : ÖAW, 1980, s. 239-305.

kráľ. Ďalším známym kráľom je až Thrapstila,²⁰⁵ ktorý vládol v Sirmiu do roku 488,²⁰⁶ keď ho Theodorich počas presunu s Gótmami do Itálie porazil v bitke medzi Sirmiom a riekou Ulca.²⁰⁷ V Sirmiu potom Gepidom vládol Thrapstilov syn Thrasarich.²⁰⁸ Na čele Gepidov v Posisí a Sedmohradsku stál Gunderith,²⁰⁹ ktorého hodnosť ani príbuznosť s Thrasarichom nie sú známe. Zdá sa však, že po Thrapstilovej smrti došlo medzi Gepidmi k rozpadu. Ďalším kráľom bol až Elemund, možno Gunderithov syn, ktorý mal syna Ostrogotha (Oustrigotthos)²¹⁰ a dcéru Ostrogotha (Austrigosa). Po Elemundovej chorobe a smrti v roku 548 alebo 549 mal na trón nastúpiť vtedy ešte mladý Ostrogoth, ale vlády sa zmocnil Thorisind a Ostrogotha vyhnal. Útočisko našiel u Longobardov, ktorí sa v roku 549 stali nepriateľmi Gepidov.²¹¹ Keď však po bitke, v ktorej padol Thorisindov syn Thorismod,²¹² uzavreli mier, Alboin a Thorisind sa podľa Prokopia tajne dohodli, že zabijú Hildigesu a Ostrogotha. Tak si chceli poistiť nástupníctvo pre svojich synov Alboina a Kunimunda.²¹³ Mier medzi Longobardmi a Gepidmi vydržal len do Audoinovej a Thorisindovej smrti. Keď okolo roku 560 nastúpil Kunimund,²¹⁴ Alboin obnovil vojnu a v roku 567 s pomocou Avarov Gepidov porazil. Kunimunda zabil a jeho dcéru Rosamundu odviezol so sebou. Kunimundov synovec Reptila, zrejme Thorismodov syn, aj s pokladom a ariánskym biskupom utiekol do Konštantínopola.²¹⁵

***

K prípadom vražd kráľov a ich synov dochádzalo v sledovanom období vo všetkých germánskych ríšach, hoci nie všade rovnako často. Vraždy kráľov a ich mužských potomkov sa spomínajú u Gepidov, Herulov, Durinkov a Svébov, ktorých dejiny poznáme len veľmi okrajovo. Ich dejiny nezaznamenali rímski ani cirkevní vzdelanci ako napríklad Cassiodorus a Jordanes pre Gótoch, Gregor z Tours pre Frankov a Pavol Diakon pre Longobardov. Na rozdiel od Vandalov a Gótoch boli navyše buď málo významní, alebo stáli príliš ďaleko, a teda mimo záujmu Byzantskej ríše. Byzantskí historici Prokopios alebo Agathias o nich veľa nevedeli a nevenovali im ani veľkú pozornosť. Vraždu kráľa nemáme písomne doloženú len u Gepidov, čo však neznamená, že k žiadnej nedošlo. Hoci nepoznáme všetky okolnosti, dôvody a pôvodcov

205 O „Skýtoch“ Thrapstilovi (Trasila, Thraustila, Thraufistila) sa zmienili viaceré latinské aj grécke pramene. Po vražde Aetia vykonanej na príkaz cisára Valentiniana III. spolu s Optilom v roku 455 kvôli pomste zabil cisára. Jeho ďalšie osudy nie sú známe. V roku 479 sa však spomína Thrapstila vo Východorímskej ríši, kde sa v hodnosti *magister militum* zúčastnil sprisahania proti cisárovi Zenonovi. Nie je preto vylúčené, že je totožný alebo príbuzný s gepidským kráľom v Sirmiu: IOAN. ANT. fr. 224, 3-4 a 234, 5; MARCEL., Chr. a. 455; PAUL. DIAC., HL XV, 15; IORD., Rom. 334; PROSP., Chr. 1375; Prosp. Cont. Havn. a. 455.

206 PAUL. DIAC., HL XV, 15.

207 ENNOD., Paneg. dict. Theod. 7; IORD., Get. 292; Gesta Theoderici regis, Vita Fuldensis 6.

208 IORD., Get. 300.

209 ENNOD., Paneg. dict. Theod. 12.

210 PROC., BG IV, 18 a IV, 27.

211 PROC., BG IV, 27.

212 PAUL. DIAC., HL I, 21; PAUL. DIAC., HR XVI, 20.

213 PROC., BG IV, 27.

214 Or. g. Lang. 5; Hist. Lang. c. Goth. 5; PAUL. DIAC., HL I, 27; IOAN. BICL., Chr. a. 572, 1; THEOPHYLACTUS SIMMOCATES, Historiae VI, 10, 8-12. *Theophylacti Simocattae Historiae*. BOOR de, Carl (ed.). Lipsiae : B. G. Teubner, 1883; MENANDER PROTECTOR, fr. 24-25. In *Historici Graeci minores, Vol. II*, DINDORF, Ludwig (ed.). Lipsiae : B. G. Teubner, 1871.

215 IOH. BICL., Chr. a. 572, 1.

vrážd kráľov a kráľovských synov či synovcov, je celkom zjavné, že kráľovraždy musela akceptovať nielen časť kráľovskej rodiny a veľmoži, ale aj ariánski i rímski biskupi, dokonca pápeži a ľud (*gens*, vojsko). V opačnom prípade by k vraždám nedochádzalo tak často a vrahovia by boli potrestaní. K exkomunikácii došlo len v prípade franského kráľa Chariberta, ale aj to len pre jeho „nemravný“ život. Za vraždy svojich rodinných príslušníkov nebol postihnutý žiadny z germánskych kráľov, čo bolo v rozpore aj s ich vlastnými zákonmi, ktoré máme doložené v burgundskom, sálskom či longobardskom zákonníku, kde sa vraždy slobodných mužov trestali vysokou peňažnou pokutou a výnimočne aj smrťou. Králi, príslušníci kráľovskej rodiny a uzurpátori tak stáli nad zákonmi platnými v ich krajine, podľa ktorých súdili iných.

Rôzny pohľad na kráľovraždy a bratovraždy mali aj samotní autori. Kresťanskí autori ako Gregor z Tours, Izidor, Hydatius či Viktor z Vity sa nezdráhali odsúdiť vraždy, ku ktorým dochádzalo u Vizigótov, Vandalov a v iných ríšach, ani vyriešiť súdy nad ich páchatelmi, ktorých po „Božom zásahu“ stihol „zaslúžený koniec“, ak boli ariánmi, keďže vinnými boli už svojím vierovyznaním. Menej priami a kritickí už boli v prípade vrážd, ktorých páchatelmi boli „pravoverní“ kresťanskí králi, ako vidíme najmä u Gregora, ktorý na jednej strane nikdy nezabudol pripomenúť časté vraždy u ariánskych vizigótskych kráľov, ale na druhej strane brutálne vraždy detí, ktoré vlastnoručne spáchal napríklad franský kráľ Chothachar I., obišiel v podstate bez komentára. Gregor, samozrejme, vraždy neospravedlňoval a vnútorne s nimi ani nemohol súhlasiť, čo dokladajú jeho neskrývané sympatie k franskému kráľovi Gunthramnovi. Iní autori priaznivo hodnotili aj ostrogótskeho kráľa Theodoricha, jedného z najmocnejších germánskych kráľov vôbec, ktorému doslova prešla aj vražda. A hoci bol tiež ariánom, jeho vierolomnosť sa snažili ospravedlniť úkladmi Odovakara. Podobne aj Prokopios, Jordanes a pokračovateľ Marcellina comita vykresľujú Amalasuinthu ako obeť nevďačného Theodahada. Hoci o pozadí a skutočných dôvodoch kráľovrážd u Vizigótov, Svébov, Longobardov, Gepidov a ďalších nevieme veľa alebo vôbec nič, diela Prokopia a Gregora z Tours nám dovoľujú vysloviť záver, že príbuzenské vzťahy boli rovnako prepletené, motívy vrahov rovnako pestré a cesta k zločinu rovnako dramatická, ako ich máme podrobne doložené v prípade Ostrogótov a Frankov.

Najjednoduchším spôsobom, ako sa páchatel mohol vyhnúť pomste a zabitiu, bolo, že sa vyhlásil alebo dal vyhlásiť za kráľa. Nie vždy to však pomohlo, ako ukazujú prípady Vizigóta Sigericha, Ostrogóta Eraricha či Longobarda Hilmigesu. Vrahmi kráľov a ich synov alebo objednávateľmi vrážd boli najmä najbližší príbuzní – brat, otec, strýko, bratranec, švagriná, či dokonca stará mama a členovia najužšieho kruhu, teda veľmoži, ktorí mali k obeti jednoduchý až bezprostredný prístup. Niekedy kráľa alebo kráľoviča vraždili sluhovia, ktorí zjavne konali na niečí príkaz alebo za peniaze. Ich ďalšie osudy nie sú zväčša známe. Z prostredia Frankov a Vizigótov máme viaceré doklady nevydarených alebo prezradených pokusov o vraždu. Nájomných vrahov a otravy jedom máme doložené len u Frankov. Vražda nebola jediným spôsobom, ako sa zbaviť kráľa alebo jeho syna. Vo Franskej ríši mohli byť ušetrení pod podmienkou, že sa ostrihajú a stanú sa kňazmi alebo vstúpia do kláštora, čím sa vzdali svojich nárokov na vládu aj ich potomkov. Vstup do kláštora nebol vždy istotou, že právoplatný kráľ či dedič prežije. Stalo sa, že ich neskôr zavraždili aj tam. Ani kostol a azyľ nedáva-

li vždy záruku na prežitie. Zabitia priamo v kostole boli síce veľmi zriedkavé, ale vrah sa snažil prenasledovaného vylákať von pod prísahou, ktorú neskôr porušil. Nestalo sa, aby dedič koruny, ktorého už raz ostrihali a obliekli do kňazského šatu, potom ešte niekedy obnovil nároky na trón. Do kláštora sa posielali aj dcéry a matky franských kráľov, aby sa s nimi už nikto nemohol oženiť a nárokovať si vládu. Z prostredia Vizigótov sú zase známe prípady rôzneho mrzačenia. Kráľom, kráľovským synom alebo uzurpátorom utínali pravú ruku, čo naznačuje, že v predstavách Vizigótov mohol byť kráľom len zdravý muž, ktorý dokázal držať v ruke meč, a teda viesť vojsko a bojovať.

Veľmi vysoký počet vražd je doložený u Vizigótov a Frankov. V 5. a 6. storočí bolo z 21 vizigótskych kráľov zavraždených alebo popravených až jedenásť (52 %), spolu s vraždami kráľovičov dvanásť. Len osem kráľov (38 %) a jeden kráľovský syn zomreli prirodzenou smrťou v dôsledku choroby alebo staroby. Dvaja vizigótski králi (10 %) a dvaja synovia padli v boji. Príčina smrti dvoch kráľovičov, ktorých existencia je navyše pochybná, nie je známa. Celkovo vo Vizigótskej ríši vládlo 32 kráľov a 20 z nich sa dostalo k moci násilím.²¹⁶ Množstvo vražd vizigótskych kráľov súvislo zjavne s tým, že po vymretí Balthovcov si žiadny ďalší rod nedokázal vybudovať podobnú vážnosť a úctu skôr, než stihol založiť dynastiu. Nie je známe, či Theudis, Theudegisel alebo Athanagild mali synov. Vysoká úmrtnosť detí u Merovingovcov, ktorí naopak mávali veľa potomkov, naznačuje, že rovnaká úmrtnosť bola aj medzi vizigótskymi šľachticmi vrátane kráľovských rodín. U Vizigótov môžeme rozoznať štyri hlavné dôvody vraždy kráľa: boj o moc, zlyhanie v boji či nevýrazné bojové úspechy, osobná pomsta a súperenie ariánskeho a katolíckeho krídla. Vo Franskej ríši bolo z 25 kráľov v sledovanom období zabitých síce len deväť (36 %), ale až štrnásť kráľovičov (trinásť synov a jeden brat, Richari) z 28 známych (50 %) mužských potomkov. Toto číslo by bolo zrejme ešte vyššie, keby viacerí z kráľovských synov nezomreli v mladom veku na rôzne choroby. Prirodzenou smrťou zomrela polovica franských kráľov (52 %) a niektorí sa dožili celkom vysokého veku, ale len tretina známych mužských potomkov (32 %). Jeden kráľ (4 %) a jeden kráľovský syn (4 %) padli v boji, osudy a príčina smrti dvoch kráľov (8 %) a štyroch synov nie sú známe (14 %). Motívom vraždy kráľa alebo jeho synov bol u Frankov nielen boj o moc a snaha zbaviť sa možných súperov, či už synovcov alebo nevlastných synov vrátane ich detí, ale očividne aj osobná pomsta za vraždy blízkych. Objednávatelmi vražd boli aj kráľovné Marcatruda, Fredegunda a možno aj Brunhilda, ktoré týmto spôsobom chránili vládu alebo nástupníctvo svojich manželov, synov, vnukov a dokonca pravnukov. Okrem úspešne vykonaných vražd máme svedectvá – hoci nemuseli vždy byť pravdivé – o viacerých neúspešných pokusoch či aspoň o úmysloch odstrániť príbuzného. Tento neblahý jav, ktorý bol v rozpore so základnými kresťanskými zásadami i svetskými zákonmi, si uvedomovali aj samotní Merovingovci. Kráľ Gunthramn chcel vraj pomstiť bratovu smrť a veľmožom odprisahal, že zabije tento nielen vinníka, ale aj jeho potomstvo do deviateho pokolenia, aby sa ich smrťou ukončil „*hanebný zvyk*“ (*consuetudo iniqua*) a králi sa už viac prestali zabíjať.²¹⁷ Napriek tomu, že sa Franská ríša delila na tri či dokonca štyri

216 EHLERS 2004, s. 8.

217 GREG. TUR., HF VII, 21: „*Tunc rex iuravit omnibus optimatibus, quod non modo ipsum, verum etiam progeniem eius in nonam generationem deleret, ut per horum necem consuetudo auferretur iniqua, ne reges amplius interficerentur.*“

časti, nikdy nedošlo k jej rozdeleniu. Dokonca ani Burgundi neobnovili svoju nezávislosť a samostatnosť. Franskí králi, bratia či strýkovia a synovci, hoci vládli svojim časťami, nikdy nepovažovali svoju časť ríše za samostatnú, ale vždy ju chápali ako súčasť veľkého a jednotného celku a za svoje spoločné dedičstvo.²¹⁸

Máme doložený len jediný prípad, kedy kráľ, svébsky Ermarich, abdikoval zo zdravotných dôvodov v prospech syna, všetci ostatní zomreli vo svojom úrade. V niekoľkých prípadoch bol neplnoletý, chorľavý alebo duševne nespôsobilý kráľ zosadený iba preto, že nebol schopný viesť krajinu vo vojne. Nebolo ešte zaužívané, aby korunu zdedila a vládla kráľovná vdova. Je pritom viacero príkladov silných žien, ktoré dokázali riadiť štát a vládnuť celkom úspešne, aj keď iba z pozície regenta, z úzadia, ako Theudelinda, Fredegunda či Brunhilda, alebo len z pozície mužského spoluvládcu, ako sa možno stalo v prípade Amalasuinthy. V ríšach Ostrogótov, Vandalov, Svébov došlo k vraždám kráľov v čase vojny, keď medzi sebou súperili rôzne krídla s rôznymi predstavami, záujmami a cieľmi. Za iných okolností a vonkajšieho tlaku by Gelimer možno nedal zabiť väzneného Hildericha, Theodahadovi prívrženci Amalasuinthu a Góti Eraricha. Predošlé kráľovraždy u Longobardov viedli kráľa Rothariho (606 – 652), aby v jeho zákonníku hneď prvý paragraf riešil úmysly zabiť kráľa: „*Ak ktokoľvek zamýšľa alebo nabáda proti životu kráľa, nech stratí svoj život a jeho majetok prepadne*“.²¹⁹

---

218 K tomu pozri: EWIG, Eugen. *Die fränkischen Teilungen und Teilreiche (511 – 613)*. Wiesbaden : Steiner, 1953.

219 Edictum Rothari 1: „*Si quis hominum a contra animam regis cogitaverit aut consiliaverit animae suae incurrat periculum et res eius infiscentur.*“

Kráľovraždy

Vizigóti				
1.	Alarich I.	410	choroba	
2.	Athaulf	415	zavraždený	„Dubius“
	<i>Theodosius</i>	414 / 415	choroba	
3.	Sigerich	415	zavraždený	
4.	Valia	418	choroba / staroba	
5.	Theodorich I.	451	zabitý v boji	
6.	Thorismund	453	zavraždený	Theodorich II.
7.	Theodorich II.	466	zavraždený	Eurich
	<i>Retemer</i>	?		
	<i>Himnerith</i>	?		
	<i>Frederich</i>	463	zabitý v boji	
8.	Eurich	484	choroba / staroba	
9.	Alarich II.	507	zabitý v boji	
10.	Gesalich	511	zosadený a zavraždený	Theodorich
11.	Theodorich	526	staroba	
12.	Amalarich	531	zavraždený	vojsko
13.	Theudis	548	zavraždený	sprisahanie
14.	Theudigisel	549	zavraždený	sprisahanie
15.	Agila I.	555	zavraždený	vojsko
	<i>syn</i>	549 – 554	zabitý v boji	
16.	Athanagild	567	choroba / staroba	
17.	Liuva I.	572	choroba	
18.	Liuvigild	586	choroba / staroba	
	<i>Hermenegild</i>	585	zavraždený	<i>Liuvigild</i>
19.	Rekkared I.	601	choroba / staroba	
20.	Liuva II.	603	zosadený, popravený	Witterich
21.	Witterich	610	zavraždený	

Ostrogóti				
	<i>Odovakar</i>	493	<i>zavraždený</i>	<i>Theodorich</i>
	<i>Thela</i>	493	<i>zavraždený</i>	<i>Góti</i>
	<i>Hunulf</i>	493	<i>útek</i>	
1.	Theodorich	526	staroba	
	<i>Amalasuintha</i>	535	<i>zavraždená</i>	<i>Theodahad</i>
2.	Athalarich	534	choroba	
3.	Theodahad	536	<i>zavraždený</i>	Vitiges
	<i>Theodegisel</i>	536	<i>uväznený</i>	<i>Vitiges</i>
4.	<i>Vitiges</i>	540	<i>zajatý</i>	<i>Belisarios</i>
5.	<i>Hildibad</i>	541	<i>zavraždený</i>	<i>Velas / Erarich</i>
6.	<i>Erarich</i>	541	<i>zabitý</i>	<i>Góti</i>
7.	Totila	552	zabitý v boji	
8.	Tejas	552 / 553	zabitý v boji	

Svébi				
1.	Ermerich	438	abdikácia	
2.	Rechila	448		
3.	Rechiar	456	porazený a popravený	Theodorich II.
4.	Maldras	460	<i>zavraždený</i>	
	<i>brat</i>	459	<i>zavraždený</i>	<i>Maldras</i>
4.	Framtano	457		
4.	Aiolf	456 / 457	porazený a popravený	Theodorich II.
5.	Richimund	464		
5.	Frumari	464		
6.	Rimismund	469		
	Theudemir	570		
	Miro	583		
	Eborich	584	zosadený	Andeca
	Andeka	585	porazený a zosadený	Liuvigild
	Malarich	585	porazený a zajatý	Liuvigild

Vandali				
1.	Godegisel	406	zabitý v boji	
2.	Gunderith	428	„uchvátený démonom“	
3.	Geiserich	477	staroba	
4.	Hunerich	484	staroba	
7.	Hilderich	530 / 533	zosadený / zavraždený	Gelimer
	<i>Genton</i>	477	zabitý v boji	
5.	Gundamund	486	choroba	
6.	Thrasamund	523	staroba	
	<i>Geilaris</i>	?		
8.	Gelimer	534	zajatý	Belisarios
	<i>Ammatas</i>	533	zabitý v boji	
	<i>Gunthimer</i>	533	zabitý v boji	
	<i>Gibamund</i>	533	zabitý v boji	
	<i>Theodorich</i>	o. 481	vyhnaný a zavraždený?	Hunerich
	<i>Godagis(el)</i>	o. 481		Hunerich

Frankovia				
?	Theudemmer	415	zavraždený	
1.	Chlodio	448		
2.	Merovech	457?		
3.	Childerich	482	staroba	
4.	<i>Chlodovig I.</i>	511	staroba	
	<i>Ingomer</i>	494	choroba	
C	Ragnachar	507	zavraždený	Chlodovig
	<i>Rignomer</i>	507	zavraždený	Chlodovig
	<i>Richari</i>	507	zavraždený	Chlodovig
K	Sigibert	508	zavraždený	Chloderig a Chlodovig
	<i>Chloderich</i>	508	zavraždený	Chloderig a Chlodovig
?	Chararich	508	zavraždený	Chlodovig
	<i>syn</i>	508	zavraždený	Chlodovig

? neznáme
 C Cambrai
 K Kolín
 O Orléans
 M Metz
 P Paříž
 R Remeš
 S Soissons

1.	Chlodovig	511	staroba	
O1.	Chlodomer	524	zabitý v boji	
	<i>Theudevald</i>	531	<i>zavraždený</i>	<i>Childebert I. a Chlothachar I.</i>
	<i>Gunthari</i>	531	<i>zavraždený</i>	<i>Childebert I. a Chlothachar I.</i>
	<i>Chlodovald</i>	560	<i>ostrihaný</i>	
R1.	Theuderich I.	534	choroba	
R2.	Theudebert I.	548	choroba	
R3.	Theudevald I.	555	choroba	
P1.	Childebert I.	558	staroba	
S1.	Chlothachar I.	561	staroba	
	<i>Gunthar</i>	?		
	<i>Childerich</i>	?		
	<i>Chramn</i>	560	<i>zavraždený</i>	<i>Chlothachar</i>
O2.	Gunthramn	592	staroba	
	<i>Gundobad</i>	565	<i>zavraždený</i>	<i>Marcatruda</i>
	<i>syn</i>	565	<i>choroba</i>	
	<i>Chlothar</i>	577	<i>choroba</i>	
	<i>Chlodomer</i>	577	<i>choroba</i>	
P2.	Charibert I.	567	staroba	
	<i>syn</i>		<i>choroba</i>	
M1.	Sigibert I.	575	<i>zavraždený</i>	Chilperich / Fredegund
M2.	Childebert II.	595	choroba	
	Theudebert II.	612	<i>zavraždený</i>	Brunhilda / Theuderich II.
	<i>Chlothar</i>	612	<i>zavraždený</i>	<i>Brunhilda / Theuderich II.</i>
	<i>Meroweck</i>	612	<i>zavraždený</i>	<i>Brunhilda / Theuderich II.</i>
M3.	Theoderich II.	613	choroba	
M4.	Sigibert II.	613	popravený	Chlothar II.
	<i>Corbo</i>	613	<i>popravený</i>	<i>Chlothar II.</i>
	<i>Childbert</i>	?		
	<i>Meroveck</i>	?		
S2.	Chilperich I.	584	<i>zavraždený</i>	Brunhilda ?
	<i>Theudebert</i>	575	<i>zabitý v boji</i>	
	<i>Samson</i>	577	<i>choroba</i>	
	<i>Meroweck</i>	577	<i>zavraždený</i>	<i>Fredegunda?</i>
	<i>Chlodobert</i>	580	<i>choroba</i>	
	<i>Dagobert</i>	580	<i>choroba</i>	
	<i>Chlodovig</i>	580	<i>zavraždený</i>	<i>Chilperich I. a Fredegunda</i>
S3.	Chlothar II.	629	choroba	
	Charibert II.	632	<i>zavraždený?</i>	Dagobert I. ?
	<i>Chilperich</i>	632	<i>zavraždený</i>	<i>Dagobert I.</i>
	Dagobert I.	639	choroba	

Burgundi				
1.	Gibika	o. 407		
2.	Gundomar	?		
2.	Gislahar	?		
2.	Gundahar	436	zabitý v boji	
3.	Gunderich	473	choroba / staroba	
	<i>Godomar I.</i>	?		
5.	Godegisel	501	zabitý	Gundobad
5.	Chilperich II.	?	zavraždený	Gundobad
5.	Gundobad	516	choroba / staroba	
6.	Sigismund	523	zajatý, popravený	Chlodomer
	<i>Sigerich</i>	522	zavraždený	<i>Sigismund</i>
7.	Godomar II.	534	zvrhnutý	Frankovia
4.	Chilperich I.	480	choroba / vek	

Durinkovia				
1.	Bisin (II.)	510 ?		
2.	Berthachar	529	porazený a zabitý	Hermenefred
2.	Baderich	530	porazený a zabitý	Hermenefred
2.	Hermenefred	532	zavraždený	Theuderich I.
	<i>Amalafred</i>	552	zabitý v boji	
	<i>Artachis</i>	?		

Heruli				
1.	Rodulf	510	zabitý v boji	
2.	Gretes	542 ?		
3.	Ochos	545	zavraždený	Heruli
4.	Suartas	549 ?	vyhnaný	Heruli (Daios)
4.	Daios	?		
	<i>Aordos</i>	550	zabitý v boji	<i>Heruli (Filimuth)</i>

<i>Longobardi</i>				
1.	Tato	o. 510	zavraždený	Wacho
	<i>Risiulf</i>	510	vyhnaný a zavraždený	Wacho
	<i>Hildiges</i>	539 a 552	vyhnaný a zavraždený	Wacho a Audoin
2.	Wacho	539	staroba	
3.	Walthari	546	choroba	
4.	<i>Audoin</i>	565 ?	staroba	
5.	Alboin	572	zavraždený	Hilmiges
6.	Cleph	574	zavraždený	sluha
7.	Authari	590	otrávený ?	
8.	Agilulf	616	choroba	

<i>Gepidi</i>				
1.	Ardarich	?		
3.	Thrapstila	488	zabitý v boji	
4.	Thrasarich	?		
4.	Gunderith	?		
5.	Elemund	548	choroba / staroba	
	<i>Ostrogoth</i>	552	zavraždený	<i>Audoin / Thurisind</i>
6.	Thorisind	560	choroba / staroba	
	<i>Thorismod</i>	552	zabitý v boji	
	<i>Reptila</i>	568	utiekol	
7.	Kunimund	567	porazený, zabitý	Alboin

Cítuj:

BYSTRICKÝ, Peter. Kráľovraždy, zosadenia, mrzačenia a vyhnanie germánskych kráľov v 5. a 6. storočí. In *Forum Historiae*, 2019, roč. 13, č. 2, s. 102-136. ISSN 1337-6861. DOI: <https://doi.org/10.31577/forhist.2019.13.2.7>

Mgr. Peter Bystrický, PhD.
 Oddelenie stredovekých dejín
 Historický ústav SAV
 P. O. Box 198, Klemensova 19
 814 99 Bratislava
 Slovenská republika
peter.bystricky@savba.sk